

Referanser: KM 06/18, KR 41/20, KR 62/20, KR 56/20, KR 12/21

Arkivsak: 21/02096-10

Reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet

Samandrag

Denne saka har to deler. Den første handlar om valordning ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet. Spørsmålet er om valet skal gjennomførast som preferanseval eller fleirtalsval. Spørsmålet var på høyring hausten 2020 og i høyringa foreslo Kyrkjerådet å gå over frå preferanseval til fleirtalsval ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet. Dette fekk ikkje støtte i høyringa og det blir difor foreslått å behalde ordninga med preferanseval.

Den andre delen av saka handlar om reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet. Før kyrkjevalet i 2023 må reglar for kyrkjeval bli vedtekne på nytt. I denne høyringa er paragrafane i kirkevalgreglene som gjeld val av prest og lek kyrkjeleg tilsett samla i eit eige sett med reglar. Det blir foreslått å gå over til digitale val, elles blir det berre foreslått mindre endringar.

Forslag til vedtak

Kyrkjerådet rår Kyrkjemøtet å gjere dette vedtak:

1. Preferanseval blir vidareført som valordning ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett.
2. Kirkemøtet vedtar følgjande:

Forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Fastsettes av Kirkemøtet i medhold av lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 12 annet ledd og kirkeordning 30. mars 2019 nr. 2307 for Den norske kirke §§ 7 tredje ledd, 24 annet ledd og 27.

Kapittel 1. Formål, virkeområde og definisjoner

§ 1-1. Reglens formål

Formålet med reglene er å legge forholdene til rette slik at prester og leke kirkelig tilsatte i Den norske kirke ved frie og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

§ 1-2. Reglens virkeområde

Disse reglene gjelder ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

§ 1-3. Definisjoner

Ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt legges følgende definisjoner til grunn:

- a. Stemmeseddel: med stemmeseddel i kirkevalgreglene menes også elektronisk stemmeseddel.
- b. Digitalt valgssystem: systemet som brukes til internettstemmegivning.
- c. Autentisering: verifisering av identitet, slik at velgeren kan logge seg inn på digitalt valgssystem.
- d. Kryptering: å gjøre informasjon uleselig på en måte som gjør at informasjonen kun kan gjøres leselig om man har tilgang til en dekrypteringsnøkkel.
- e. Dekryptering: å gjøre kryptert informasjon leselig ved bruk av en dekrypteringsnøkkel.

Kapittel 2. Stemmerett, manntall og valgbarhet

§ 2-1. Stemmerett ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet

(1) Stemmerett ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet har prest i Den norske kirke som oppfyller følgende vilkår:

- a. vedkommende er tilsatt i en fast ordnet kirkelig prestestilling,
- b. vedkommende er medlem av Den norske kirke,
- c. vedkommende er ordinert prest og
- d. vedkommende har en stilling på minst 40 prosent.

(2) Med fast ordnet kirkelig prestestilling menes en stilling som er organisert som en prestestilling, hvor det inngår i stillingens oppgaver å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger. Dette gjelder blant annet institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester og menighetsprester. Det samme gjelder vikarprester tilsatt i et vikariat på minst ett år. Prestevikarar og ordinerte prester som ikke er i ordnet prestestilling faller utenom. Prest i Den norske kirke som er generalsekretær i en organisasjon tilknyttet Den norske kirke, har også stemmerett ved valg av prest.

(3) For å utøve stemmeretten må velgeren være innført i manntallet for prester på valgdagen.

(4) Stemmeretten utøves i det bispedømmet den stemmeberettigede er tilsatt. Døveprestene har forslags- og stemmerett ved valg av prest til Oslo bispedømmeråd.

(5) Ved permisjon med varighet under ett år vil vedkommende fortsatt ha stemmerett som prest, men det vil være den som vikarierer i stillingen, som deltar i

valget av nominasjonskomité og som har forslagsrett, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

§ 2-2. Stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

(1) Stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøtet har tilsatt i Den norske kirke som oppfyller følgende vilkår:

- a. vedkommende er tilsatt av menighetsråd, fellesråd eller bispedømmeråd,
- b. vedkommende er medlem av Den norske kirke,
- c. vedkommende har ikke stemmerett som prest etter § 2-1 og
- d. vedkommende har en stilling på minst 40 prosent.

(2) For å utøve stemmeretten må velgeren være innført i manntallet for leke kirkelig tilsatte på valgdagen.

(3) Stemmeretten utøves i det bispedømmet den stemmeberettigede er tilsatt. Lek kirkelig tilsatt i døvemenighetene har forslags- og stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd.

(4) Ved permisjon med varighet under ett år vil vedkommende fortsatt ha stemmerett som lek kirkelig tilsatt, men det vil være den som vikarierer i stillingen, som deltar i valget av nominasjonskomité og som har forslagsrett, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

§ 2-3. Manntall

(1) Kirkerådet, i samarbeid med bispedømmerådet, er ansvarlig for at et manntall over stemmeberettigede ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt opprettes og oppdateres på grunnlag av opplysninger fra bispedømmerådet og kirkelige fellesråd.

(2) Kirkerådet sørger for at det blir utarbeidet et elektronisk manntall til bruk ved den elektroniske stemmegivningen. Velgeren får tilgang til å kontrollere egen manntallsoppføring via internett ved å autentisere seg i det digitale valsystemet.

(3) Det er ansettelsesforhold den 1. juni i valgåret som avgjør om man er stemmeberettiget som prest, lek kirkelig tilsatt eller lek.

(4) Oppdateringer i manntallet etter 1. juni kan bare skje på bakgrunn av følgende forhold:

- a. Krav om retting av feil, oppdaget feil eller klage.
- b. Ved dødsfall. Vedkommende strykes fra manntallet, med mindre vedkommende allerede har avgitt godkjent stemmegivning.

(5) Det skal ikke føres noen inn i eller ut av manntallet hvis vedkommende derved får stemmerett både som prest eller lek kirkelig tilsatt og som lek, eller ikke får stemmerett hverken som prest eller lek kirkelig tilsatt eller lek. I slike tilfeller skal ikke manntallet ved valg av prest eller lek kirkelig tilsatt oppdateres uten at manntallet ved valg av leke blir oppdatert tilsvarende.

(6) Velger skal ikke føres inn i manntallet dersom vedkommende er manntallsført som stemmeberettiget ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet og har avgitt forhåndsstemme til dette valget.

(7) Alle som mener at de selv eller andre feilaktig er innført eller utelatt fra manntallet, kan kreve at Kirkerådet retter feilen.

(8) Kirkerådet skal snarest sende melding til den som berøres av oppdateringer i manntallet som er foretatt på grunnlag av søknad om innføring og krav om retting.

§ 2-4. Valgbarhet ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet

(1) Valgbar som prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet er de som har stemmerett etter § 2-1 og ikke er utelukket eller fritatt.

(2) Utelukket fra valg som prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet er:

- a. tilsatte ved bispedømmekontoret i en stilling på over 15 timer i uken og
- b. tilsatte i Kirkerådet.

(3) Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen på valgdagen.

(4) Ved permisjon med varighet under ett år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være varamedlemmet som fungerer som medlem i permisjonsperioden.

§ 2-5. Valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

(1) Valgbar som lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet er de som har stemmerett etter § 2-2 som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år og ikke er utelukket eller fritatt.

(2) Utelukket fra valg som lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet er:

- a. tilsatte ved bispedømmekontoret i en stilling på over 15 timer i uken og
- b. tilsatte i Kirkerådet.

(3) Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen på valgdagen.

(4) Ved permisjon med varighet under ett år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være varamedlemmet som fungerer som medlem i permisjonsperioden.

§ 2-6. Tvilstilfelle

Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett og er valgbar.

§ 2-7. Rett til å kreve fritak fra valg

(1) Rett til å kreve seg fritatt for valg som prest eller lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten.

(2) Slik erklæring må settes frem innen den frist bispedømmerådet setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.

Kapittel 3. Nominasjon og stemmegivning

§ 3-1. Nominasjon. Krav til listen. Stemmesedler.

(1) Ved nominasjon til valg av prest gjelder følgende:

- a. Valgrådet skal i samarbeid med prosten innkalle prestene i ordnet kirkelig stilling i hvert prosti til et fysisk eller digitalt møte hvor prestene velger en prest som medlem og en prest som varamedlem til nominasjonskomiteen for prestene.

Det bør tilstrebes representasjon av yngre prester samt at begge kjønn er representert.

- b. Valgbare til nominasjonskomiteen er de som er valgbare ved valg av prest, jf. § 2-4. Medlemmer og varamedlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen.
- c. Valgrådet skal i god tid, senest 15. desember i året før valgåret, sende en oppfordring til prestene i ordnet kirkelig stilling i bispedømmet om innen 1. februar i valgåret å fremme forslag til prest som medlem av bispedømmerådet og Kirkemøtet. Valgrådet i Oslo bispedømme skal sende en oppfordring til samtlige prester i døvemenighetene om å fremme forslag til prest som medlem. De som foreslås, skal forespørres om de er villige til å la seg nominere.

(2) Ved nominasjon til valg av lek kirkelig tilsatt gjelder følgende:

- a. Valgrådet skal i samarbeid med kirkevergen ved prostesetet innkalle de leke kirkelig tilsatte i hvert prosti til et fysisk eller digitalt møte hvor de leke kirkelig tilsatte velger et medlem og et varamedlem til nominasjonskomiteen for lek kirkelig tilsatte. Det bør tilstrebes representasjon av yngre leke kirkelig tilsatte samt at begge kjønn er representert.
- b. Der tungtveiende grunner tilsier at det ikke er mulig å gjennomføre valgmøte ved valg av lek kirkelig tilsatt, kan valgrådet gi dispensasjon. I slike tilfeller skal følgende prosedyre følges:
  - i. Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller én representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles én eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.
  - ii. Forslaget/forslagene sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted digitalt innen fristen for avholdelse av valgmøte.
- c. Valgbare til nominasjonskomiteen er de som er valgbare ved valg av lek kirkelig tilsatt, jf. § 2-5. Medlemmer og varamedlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen.
- d. Valgrådet skal i god tid, senest 15. desember i året før valgåret, sende en oppfordring til leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 1. februar i valgåret å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. Valgrådet i Oslo bispedømme skal sende en oppfordring til samtlige leke kirkelig tilsatte i døvemenighetene om å fremme slikt forslag. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere.

(3) Ved nominasjon til prest og til lek kirkelig tilsatt gjelder følgende felles bestemmelser:

- a. Nominasjonskomiteene velger selv sin leder. Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteene til ett eller flere møter der den setter opp listeforslag med *fem kandidater*. Nominasjonskomiteene bestemmer selv sin voteringsordning. Uenighet avgjøres ved alminnelig flertall. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteenes medlemmer fremme forslag om én kandidat hver.
- b. Nominasjonskomiteene bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål og skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatenes syn på slike spørsmål. Nominasjonskomiteene fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene. Bare personer som er

valgbare, kan oppføres på listeforslaget. Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på listeforslaget.

§ 3-2. Krav til og behandling av listen

- (1) Fristen for innlevering av nominasjonskomiteens listeforslag er kl. 12 den 30. mars i valgåret. Listeforslaget anses for innlevert når det er kommet inn til valgrådet.
- (2) Listeforslaget må oppfylle følgende vilkår:
  - a. Det må angi hvilket valg det gjelder.
  - b. Det må angi hvilke kandidater som stiller til valg på listen. Medlemmer og varamedlemmer av nominasjonskomiteen kan ikke settes på listen. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.
  - c. Listeforslaget må inneholde
    - i. minst 40 prosent kandidater av hvert kjønn,
    - ii. kandidater fra forskjellige distrikter og
    - iii. om mulig minst én kandidat under 30 år.
  - d. Listeforslaget må være underskrevet av nominasjonskomiteens leder. Underskriften på listeforslaget kan være skannet.
- (3) Listeforslaget skal ikke inneholde annen type informasjon til velgerne enn det som fremgår av denne paragrafen.
- (4) Listeforslaget skal ha følgende vedlegg:
  - a. En oversikt over kandidatenes fødselsdato.
  - b. Dersom en kandidat ikke tilfredsstiller krav for valgbarhet når listeforslaget innleveres, må det ligge ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil være valgbar på valgdagen.
  - c. En oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på listeforslaget, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for dem som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for og ser som viktige satsingsområder, samt opplysninger om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål.
- (5) Valgrådet avgjør innen 30. april i valgåret om forslag til valglister kan godkjennes.
- (6) Dersom et listeforslag ved innleveringen ikke oppfyller reglens krav, skal valgrådet gjennom forhandlinger med nominasjonskomiteens leder forsøke å bringe forslaget i samsvar med reglene.
- (7) Valgrådet skal underrette samtlige kandidater på listeforslaget om at de er satt opp på listeforslag og opplyse om adgangen til å søke om fritak.

§ 3-3. Supplerende nominasjon

- (1) Stemmeberettigede prester i bispedømmet, minst ti i antallet og med representasjon fra minst to prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjonen ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet senest kl. 12 den 15. mai i valgåret.
- (2) Stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, minst ti i antallet og med representasjon fra minst to prostier, kan fremme alternative kandidater i den

supplerende nominasjonen ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet senest kl. 12 den 15. mai i valgåret.

(3) Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne og det må oppgis en tillitsvalgt for forslagsstillerne. Underskriftene på forslaget kan være skannet. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

(4) Valgrådet avgjør om forslagene om supplerende nominasjon skal godkjennes og setter opp de endelige valglistene innen 20. mai i valgåret. Valgrådet sørger for at disse listene blir kunngjort innen 20. mai i valgåret.

(5) Forslag til kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige valglisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i annet og tredje ledd er oppfylt.

§ 3-4. Valgpresentasjon

Valgrådet utarbeider presentasjoner av kandidatene. Presentasjonen skal bygge på opplysningene gitt etter § 3-2 fjerde ledd bokstav c.

§ 3-5. Stemmesedler. Konfigurasjon.

(1) Kirkerådet fastsetter stemmesedlenes utforming.

(2) Kirkerådet skal innen utgangen av juli i valgåret sørge for at installasjon og basiskonfigurasjon av det digitale valgsystemet er gjennomført korrekt.

(3) Kirkerådet skal i det digitale valgsystemet utarbeide elektroniske stemmesedler før forhåndsstemmegivningen starter. Det skal gå tydelig fram av stemmeseddelen at kandidatene er ordnet alfabetisk og ikke er rangert i prioritert rekkefølge.

Kapittel 4. Stemmegivningen

§ 4-1. Stemmegivningen

(1) Velgere kan avgi stemme elektronisk over internett ved å logge seg på det digitale valgsystemet fra 10. august kl. 0900 til og med utgangen av onsdag før valgdagen.

(2) Velgeren skal legitimere seg overfor det digitale valgsystemet gjennom autentiseringsløsningen.

(3) Det skal brukes en identifiserings- og autentiseringsløsning for pålogging til det digitale valgsystemet på minimum sikkerhetsnivå 4.

(4) Etter autentisering får velgeren tilgang til å avgi elektronisk stemme.

(5) Velgeren kan gi uttrykk for sin rangering av kandidatene på stemmeseddelen ved å markere velgerens første preferanse med tallet én, andrepreferansen med tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange av de nominerte kandidatene som velgeren ønsker. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.

(6) En velger som har avgitt elektronisk stemme tidligere, kan stemme på nytt elektronisk over internett.

(7) Dersom velgeren har avgitt flere elektroniske stemmegivninger, er det den sist avgitte stemmegivning som skal godkjennes.

Kapittel 5. Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, kandidat kåring, protokollering, m.m.

§ 5-1. Dekryptering. Prøving.

(1) Etter at den digitale stemmegivningen er avsluttet, skal avgitte elektroniske stemmer dekrypteres. Før dekrypteringen skal de elektroniske stemmene klargjøres. Ved klargjøringen skal det gjøres korrigeringer for stemmer fra velgere som har stemt elektronisk flere ganger. Resterende elektroniske stemmer dekrypteres.

(2) Dekryptering

- a. Internettvalgstyret skal forestå dekryptering av de elektroniske stemmene.
- b. For å sikre at ingen enkeltperson er i posisjon til å dekryptere stemmer, skal hver av medlemmene tildeles deler av nøkler, som må settes sammen med de andre medlemmenes deler for å dekryptere avgitte stemmegivninger.
- c. Minimum tre medlemmer fra internettvalgstyret må tre sammen for å konstruere dekrypteringsnøkkelen.

(3) Prøving av stemmegivninger avgitt elektronisk foretas ved klargjøring av stemmer før dekryptering etter § 5 (1).

(4) En stemmegivning ved valg av prest og ved valg av lek kirkelig tilsatt skal godkjennes dersom:

- a. velgeren er innført i manntallet,
- b. stemmegivningen inneholder tilstrekkelige opplysninger til å fastslå hvem velgeren er og
- c. stemmegivningen er avgitt til rett tid.

(5) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

(6) En stemmeseddel ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt skal godkjennes dersom:

- a. det fremgår hvilket valg stemmeseddelen gjelder og
- b. det er rangert minst en kandidat på stemmeseddelen.

§ 5-2. Opptelling av stemmesedler

(1) Internettvalgstyret er ansvarlig for opptellingen av stemmesedler til valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Opptellingen foretas av de personer og på den måten internettvalgstyret har bestemt. Kandidat som er oppført på valgliste, kan ikke delta i opptellingen av vedkommende valg.

(2) Stemmesedlene skal telles opp i to omganger, ved en foreløpig og en endelig opptelling.

§ 5-3. Kandidatkåring

(1) Valget finner sted som preferansevalg.

(2) Før valgoppgjøret beregnes et valgtall slik: Antall godkjente stemmesedler telles. Summen av antallet godkjente stemmesedler divideres med antall medlemmer som skal velges pluss 1. Til svaret legges 0,01 og summen kalles valgtallet.

(3) Den som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler, skal kåres til medlem. Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de

stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på førsteplass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter annet punktum. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

(4) Varamedlemmer velges én etter én. For hvert varamedlem som skal velges, gjennomføres et fullstendig valgoppgjør. Ved valg av første varamedlem beregnes valgtallet som om det skulle velges et medlem mer enn ved valg av det faste medlemmet. Ved valg av andre varamedlem beregnes valgtallet som om det skulle velges to medlemmer mer enn ved valg av det faste medlemmet.

(5) Avslutning av valgoppgjøret ved valg av varamedlemmer:

- a. Hvis det på noe tidspunkt i valgoppgjøret bare finnes én gjenstående kandidat, som ikke er valgt til ordinært medlem eller varamedlem i et tidligere valgoppgjør, erklæres denne kandidaten valgt til den aktuelle varaplassen, og valgoppgjøret avsluttes.
- b. Straks en kandidat er erklært valgt, som ikke er valgt til ordinært medlem eller varamedlem i et tidligere valgoppgjør, avsluttes valgoppgjøret. Hvis mer enn én kandidat blir erklært valgt samtidig, utpekes den kandidaten som har høyest stemmetall til den aktuelle varaplassen. Ved likhet i stemmetall foretas avgjørelsen ved loddtrekning.

(6) Valgrådet skal underrette det valgte medlemmet og varamedlemmene om utfallet av valget.

§ 5-4. Protokollering av valg

(1) Valgrådet i bispedømmet skal føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Bekreftet kopi av valgrådets protokoll ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet sendes bispedømmerådet og Kirkerådet. Valgrådet skal meddele utfallet av stemmegivningen til bispedømmerådet. Bispedømmerådet fører resultatet inn i sin møtebok og kunngjør resultatet omgående.

(2) Internettvalgstyret skal protokollere resultatet fra opptellingen av internettstemmene. Resultatet skal fremgå per bispedømme. Protokollen skal underskrives av medlemmene i internettvalgstyret og gjøres tilgjengelig på kirkevalget.no.

(3) Kirkerådet skal sørge for at resultatene fra internettstemmegivningen blir tilgjengelige for allmennheten.

(4) Publisering av foreløpige resultater av avgitte elektroniske stemmer kan skje etter at stemmegivningen er avsluttet på valgdagen.

§ 5-5. Klage, omvalg, nytt valgoppgjør og suppleringsvalg

Kirkevalgreglene §§ 15-2, 15-3, 16-2 og 16-4 gjelder tilsvarende så langt det passer ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Kapittel 6. Beredskap

§ 6-1. Postvalg

- (1) Hvis digital stemmegiving ikke lar seg gjennomføre eller det har skjedd noe ekstraordinært som er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan internettvalgstyret med alminnelig flertall vedta å åpne for postvalg.
- (2) Dersom det treffes vedtak etter første ledd og det på dette tidspunktet er avgitt internettstemmer, tar internettvalgstyret stilling til om disse skal forkastes.
- (3) Internettvalgstyret avgjør om postvalget skal være et supplement til det digitale valget, eller om det kommer i stedet for det digitale valget.
- (4) Vedtak om postvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. Internettvalgstyret fastsetter frist for når stemmen skal ha kommet inn til valgrådet. Denne fristen kan senest være 15. oktober.

§ 6-2. Gjennomføring av postvalg

Postvalg vedtatt etter § 6-1 første ledd gjennomføres på følgende måte:

- (1) Valgrådet skal sørge for at postvalget blir kunngjort og at stemmesedlene blir gjort tilgjengelig.
- (2) Fremgangsmåte ved stemmegivningen
  - a. Stemmeseddelen legges i nøytral stemmesedelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i nøytral omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen den fristen internettvalgstyret fastsetter.
  - b. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i en nøytral omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.
  - c. Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i en nøytral omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.
  - d. Velgeren er selv ansvarlig for å avgi stemme på et tidspunkt som gjør at stemmen kommer inn til valgrådet innen den fristen internettvalgstyret fastsetter.

§ 6-3. Godkjenning av stemmegiving og stemmeseddel ved postvalg

(1) Reglene i § 5-1 fjerde ledd gjelder ikke ved postvalg. I stedet gjelder at stemmegiving ved valg av prest og ved valg av lek kirkelig tilsatt skal godkjennes dersom:

- a. velgeren er innført i manntallet,
- b. stemmegivningen inneholder tilstrekkelige opplysninger til å fastslå hvem velgeren er,
- c. stemmegivningen er avgitt til rett tid,
- d. omslagskonvoluttene ikke er åpnet eller forsøkt åpnet,
- e. velgeren ikke allerede har avgitt godkjent stemmegiving og
- f. stemmegivningen er kommet inn til valgrådet innen den fristen internettvalgstyret setter.

(2) Velgerens stemmegiving er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

(1) § 5-1 sjettede ledd gjelder ved godkjenning av stemmesedler avgitt ved postvalg.

§ 6-4. Opptelling av stemmesedler ved postvalg

Reglene i § 5-2 gjelder ikke ved postvalg. I stedet gjelder:

Valgrådet er ansvarlig for opptellingen av stemmesedler til valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Opptellingen foretas av de personer og på den måten valgrådet har bestemt, i samsvar med de bestemmelser som følger

av valgreglene. Kandidat som er oppført på valgliste, kan ikke delta i opptellingen av vedkommende valg.

- a. Stemmesedlene skal telles opp i to omganger, ved en foreløpig og en endelig opptelling.
- b. Stemmesedler det er tvil om kan godkjennes skal behandles før foreløpig opptelling.
- c. Foreløpig opptelling av stemmesedler skal starte så snart som mulig etter at stemmegivningen er avsluttet.
- d. Valgrådet skal gjennomføre endelig opptelling og valgoppgjør innen ti dager etter fristen for innsending av stemmegivninger.

§ 6-5. Omvalg ved ekstraordinære hendelser

(1) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Kirkerådet selv bestemme at det skal holdes omvalg. Vedtak om omvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

(2) Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av omvalg etter første ledd.

(3) Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, før det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, forlenges valgperioden for de sittende medlemmene inntil omvalget er endelig godkjent. Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, etter at det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, blir de nyvalgte representantene sittende i vervet inntil omvalget er endelig godkjent.

Kapittel 7. Forskjellige bestemmelser

§ 7-1. Beregning av frister

Bestemmelsene om beregning av frister i kirkevalgreglene § 17a gjelder tilsvarende for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

§ 7-2. Mindre endringer og utfyllende bestemmelser

(1) Kirkerådet kan foreta mindre endringer i reglene.

(2) Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av valget og utfylling av reglene.

§ 7-3. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft straks.

§ 7-4. Endringer i andre forskrifter

1. I forskrift 16. april 2018 nr. 584 gjøres følgende endringer:

§ 2-3 oppheves.

§ 2-4 oppheves.

Henvisningen til «§ 2-3 eller § 2-4» endres til «forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-1 eller § 2-2» i § 2-2 (1) bokstav c.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3. *Valgbarhet ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet*

Valgbarhet som prest følger av forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-4.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. *Valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet*

Valgbarhet som lek kirkelig tilsatt følger av forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-5.

Henvisningen til «§ 3-3» endres til «forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-4» i §§ 3-2 (2) bokstav a, 3-5 (4) bokstav a og 3-6 (2) bokstav a.

Henvisningen til «§ 3-4» endres til «forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-5» i §§ 3-2 (2) bokstav b og 3-6 (2) bokstav a.

Kapittel 11 oppheves.

§ 14-3 skal lyde:

§ 14-3. *Valgrådets godkjenning av stemmegivning i valg etter kapittel 12 og 13*

(1) En stemmegivning ved valg av representant for døvemenighetene og ved valg av sørsamisk representant skal godkjennes dersom:

- a. velgeren er innført i manntallet,
- b. stemmegivningen inneholder tilstrekkelige opplysninger til å fastslå hvem velgeren er,
- c. stemmegivningen er avgitt til rett tid,
- d. omslagskonvolutten ikke er åpnet eller forsøkt åpnet,
- e. velgeren ikke allerede har avgitt godkjent stemmegivning og
- f. stemmegivningen er kommet inn til valgrådet innen kl. 17 dagen etter valgdagen. For stemmegivninger ved valg av døvemenighetenes representant må stemmegivningen være kommet inn til valgrådet innen kl. 17 ti dager etter valgdagen.

(2) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

§ 14-5 første ledd oppheves. Nåværende § 14-5 annet ledd blir første ledd.

2. I forskrift 8. juni 2018 nr. 846 utfyllende regler til regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde: utfyllende regler til regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene)

§ 2 skal lyde:

§ 2. *Valgpresentasjon ved valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet*

Valgrådet utarbeider presentasjoner av kandidatene ved valg av *døvemenighetenes representant og sørsamisk representant* til bispedømmeråd og *Kirkemøtet*. Ved valg av døvemenighetens representant, skal presentasjonen bygge på opplysningene gitt etter kirkevalgreglene § 12-2 fjerde ledd bokstav c. Tilsvarende gjelder ved valg av sørsamisk representant, jf. kirkevalgreglene § 13-1 fjerde ledd.

§ 4 oppheves.

Saksorientering

Innleiing

Denne saka har to deler. Den første delen handlar om valordning ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet. Den andre delen av saka handlar om konkrete reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet.

Spørsmålet om valordning (preferanseval eller fleirtalsval) for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet blei sendt på høyring til bispedømeråda, KA og arbeidstakarorganisasjonane i KA sitt tariffområde den 30. september 2020 med frist 30. november 2020.

Det kom inn 17 høyringssvar, frå 10 bispedømeråd (Agder og Telemark, Bjørgvin, Borg, Hamar, Møre, Nord-Hålogaland, Oslo, Stavanger, Sør-Hålogaland og Tunsberg), fem arbeidstakarorganisasjonar (Arbeidstakerorganisasjonen Lederne, Det Norske Diakonforbund, KUFO - Kirkelig undervisningsforbund, Presteforeningen, TeoLOgene), Bønnelista og Ferkingstad sokneråd.

Kyrkjerådet handsama spørsmålet om valordning i sak KR 12/21, men sidan Kyrkjemøtet i 2021 blei utsett er dette spørsmålet ikkje handsama av Kyrkjemøtet. I sak KR 12/21 vedtok Kyrkjerådet å anbefale Kyrkjemøtet at ein held fram med preferanseval. I forslag til vedtak er det difor tatt utgangspunkt i reglar for preferanseval. I punkt 2.5 er det presentert paragrafar for både preferanseval og fleirtalsval.

Til kyrkjevalet i 2023 er det nødvendig å vedta reglane for kyrkjeval på nytt på grunn av nytt heimelsgrunnlag etter vedtak om ny trossamfunnslov. Planen er å vedta reglane for kyrkjeval på Kyrkjemøtet i 2022. Dette blir flytta frå april til september. Ein del av arbeidet med planlegging av kyrkjevalet, særleg det å setje opp og teste digitalt valsystem, må skje før september 2022. Arbeidet med reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett blei difor framskynda og desse reglane foreslått vedtatt på Kyrkjemøtet i 2021.

Forslag til reglar blei sendt på høyring til bispedømmeråda, Den norske kyrkja sitt ungdomsutval, KA og arbeidstakarorganisasjonane i KAs tariffområde den 21. juni 2021. For å rekke å gjennomføre høyring før Kyrkjemøtet i 2021 blei høyringa sendt ut administrativt. Det betyr at den ikkje var handsama i Kyrkjerådet før utsending.

I høyringa blei det foreslått enkelte endringar i reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet. Fyrst og fremst blei det foreslått å gå over til digitale val som normalordning.

Frist for å sende inn høyringssvar var 15. september 2021. Det kom til saman 15 høyringssvar, frå Agder og Telemark, Bjørgvin, Borg, Hamar, Møre, Nidaros, Nord-

Hålogaland, Oslo, Stavanger, Sør-Hålogaland og Tunsberg bispedømmeråd, Bønnelista, Den norske kyrkjas ungdomsutval, Lederne og Presteforeningen.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd kritiserer den korte høyringsfristen i sitt høyringsvar. Dei skriv:

I informasjonsbrevet som ligg ved høyringa vert det sagt at det faktiske innhaldet i det som vert fremja som endringsforslag er «mindre endringar» om ein ser bort frå at ein samlar valet av lek kyrkjeleg tilsett og prest som eige val og gjer dette digitalt. Vi kan seie oss einige i at endringane ikkje er store sett i dette lyset, samstundes som det kan argumenterast for at både det å skilje ut desse vala som eigne val og det å gjere dei digitale er prinsipielt store spørsmål.

Vi vil derfor peike på at det ikkje er bra nok å sende ei slik høyring til oss og andre mottakarar 21. juni og ha høyringsfrist 15. september. Stort sett heile denne perioden er fylt av ferieavvikling for sekretariatet på bispedømekontoret, og bispedømmerådet har ikkje sett opp første møte før hausten før etter fristen. Vi vil tru dette er ein situasjon vi ikkje er åleine om. Med ein slik høyringsperiode kan det nærmast virke som om Kyrkjerådet helst ser at ein får inn så få høyringsvar som mogeleg. Vi forstår at det er knapt med tid om ein skal nå Kyrkjemøtet i haust, men forventar likevel at bispedømmeråda får ein reell mogelegheit til å svare på høyringane frå Kyrkjerådet utan å be om lengre frist.

Her er det berre å beklage at prosessen ikkje blei god nok og at nokre bispedøme måtte be om utsett frist for å rekke handsaming i rådet. Grunnen til den korte høyringsperioden er at Kyrkjemøtet i 2022 blei flytta frå april til september. Viss ein skulle vedta desse reglane i september 2022 ville det ikkje vere mogleg å få til digitalt val på ein forsvarleg måte.

Denne saka gjeld reglane for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett som vil gjelde i 2023. Høyringa om kyrkjeleg organisering inneheld også spørsmål om valordning for prest og lek kyrkjeleg tilsett, men ei eventuell ny valordning i samband med ny kyrkjeleg organisering vil etter planen først gjelde frå kyrkjevalet i 2027.

Del 1: Valordning for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett

Forslaga i høyringsnotatet

Val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet blei gjennomført som preferanseval ved valet i 2019. Det blei i høyringsnotatet foreslått å gå over frå preferanseval til fleirtalsval ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet. Fleirtalsval er ein mykje enklare valordning og gjennomgang av valresultatet frå 2019 viser at det er få tilfelle der fleirtalsval ville gitt eit anna resultat enn dagens ordning med preferanseval.

Ved preferanseval vil veljaren rangere kandidatane i den rekkefølgen ho eller han ønsker at dei skal bli valt. Både veljaren sin første-, andre-, tredje-, fjerde- og femtepreferanse kan spele ei rolle i det endelege valoppgjeret. Ordninga er lett for veljaren som stemmer, men har ei komplisert oppteljing. Ordninga blei prøvd ut ved kyrkjevala i 2009 og 2011. Ei av utfordringane med preferanseval er at det kan vere vanskeleg for veljarane å få nok informasjon om kandidatane til å kunne danne seg ein preferanse om kven dei ønsker at skal bli valt. Ved val av prestar og leke kyrkjelege tilsette er det grunn til å tru at veljarane vil kunne lettare danne seg ei

mening om dette enn leke veljarare vil ha, sidan veljarane i desse særskilte vala tilhøyrer presteskapat og/eller gruppa av kyrkjeleg tilsette.

Av dei 22 vala til prest og lek kyrkjeleg tilsett var det fire tilfelle av at valresultatet hadde blitt annleis viss valet var gjennomført som fleirtalsval og ikkje preferanseval. Det vil seie at den som til slutt blei valt ikkje var den som hadde flest førstestemmer. Dette var tilfellet ved val av lek kyrkjeleg tilsett i Nord-Hålogaland, Bjørgvin og Borg, og ved val av prest i Stavanger.

Når ein skal telje stemmesetlar ved preferanseval må ein først registrere inn alle preferansane frå alle veljarane. Det betyr at det må bli registrert opp til fem tal per stemmesetel. Desse må ein så legge inn i eit datasystem manuelt. Her er det mykje potensiale for feil viss ein ikkje passar godt på.

I 2019 blei oppteljing og valoppgjjer gjort i Excel. Dette var svært sårbart fordi det kravde en del manuelle operasjonar. Kyrkjerådet leigde inn ein ekstern konsulent for å kvalitetssikre valoppgjjera. Dette var nødvendig for å sikre riktig resultat.

Det var ikkje heilt klart i kirkevalgreglene korleis kåring av vara skulle skje. Kyrkjerådet sitt arbeidsutval fastsette i april 2019 utfyllande føresegner for dette, men det var likevel rom for tolking som skapte uvisse i valoppgjjeret.

Som alternativ til ordninga i dag blei det i høyringsnotatet foreslått ei ordning med fleirtalsval. Der vil veljaren kunne gi stemme til ein kandidat. Den kandidaten som får flest stemmer blir valt. Dette er ein veldig enkel og forståeleg ordning. Veljaren vil kunne gi uttrykk for kva kandidat ein ønsker mest at blir valt. Oppteljing og valoppgjjer vil bestå av å telje stemmene og den som får flest stemmer er valt. Det skal registrerast eitt val per stemmesetel.

Preferanseval er ein valordning som tar hand om ein del omsyn. Det viktigaste er at den kandidaten som blir valt kan ha breiare støtte enn ein kandidat valt ved fleirtalsval. Ein kan sjå for seg at tre kandidatar er ganske like og dei til saman har eit fleirtal av veljarane bak seg, men at veljarane fordeler seg mellom dei tre. I ei ordning med fleirtalsval kan det då vere ein heilt annan kandidat som får flest stemmer, sjølv om ho eigentleg ikkje har fleirtalet bak seg. Alle veljarane som stemte på ein av dei tre ville kanskje heller at ein av dei andre tre blei valt enn denne fjerde. Dette vil bli fanga opp i ei ordning med preferanseval der også andre- og tredje-preferansar kan ha noko å seie for resultatet.

Fleirtalsval er ein mykje enklare ordning, der veljarane må gi uttrykk for kven dei aller mest vil ha. Det er også lett å forstå at den som har fått flest stemmer er den som blir valt. Ved valet i 2019 ville også 18 av 22 valresultat (altså over 80%) vore like viss ein hadde hatt den enklare ordninga med fleirtalsval. Då blir det eit spørsmål kor mykje ressursar ein vil legge i å sikre dei få tilfella der veljarane fordeler seg på ein sann måte at preferanseval har noko å seie. Det vil vere svært forenklande for valprosessen, og spare mykje tid i oppteljinga og valoppgjjeret, viss ein vel ein ordning med fleirtalsval. Dette vil bety eit redusert press for bispedøma i den krevjande fasen i dagane rett etter valet.

Viss ein held på preferanseval som valordning må reglane bli oppdatert så dei er tydelegare på korleis valoppgjjer, særleg for vara, skal gjerast. Det er også svært sårbart å bruke Excel til denne prosessen, så ein bør skaffe eit datasystem som gjer valoppgjjeret.

Synet til høyringsinstansane

Sju høyringsinstansar støttar forslaget om å gå over til fleirtalsval. Desse er Arbeidstakerorganisasjonen Lederne, Det Norske Diakonforbund, KUFO - Kirkelig undervisningsforbund, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Tunsberg bispedømmeråd.

Ti høyringsinstansar ønsker framleis preferanseval. Desse er bispedømmeråda Agder og Telemark, Bjørgvin, Borg, Hamar, Oslo og Stavanger, og Ferkingstad sokneråd, Presteforeningen og TeoLOGene. Bønnelista ga uttrykk for at ein bør oppretthalde ordninga i dag med høvetalsval.

Tabell 1. Høyringsinstansane sitt syn på valordninga. Tal.

	For fleirtalsval	For preferanseval	SUM
Bispedømmeråd	4	6	10
Arbeidstakarorganisasjonar	3	2	5
Andre		2 ¹	2
SUM	7	10	17

Høyringsinstansane som støttar forslaget om å gå over til fleirtalsval viser til argumenta og vurderingane til Kyrkjerådet og støttar desse.

Arbeidstakerorganisasjonen Lederne skriv:

En fordel med preferansevalg kan være at den som avgir stemme slipper å stemme strategisk, slik at avgitt stemme ikke oppleves som «tapt» om stemmen går til en som får få stemmer. Samtidig kan det være en ulempe med preferansevalg at det kan være vanskelig å forstå for velgerne.

Vi peker også på at digitale valg- og stemmeløsninger ikke er nevnt, fordi de kanskje kunne ha bidratt til forenkling av prosedyrene ved valg og stemmegivning uavhengig av valgform.

Å oppnå en økonomisk gevinst ved flertallsvalg må ikke være styrende for hvilken valgordning velges. Det må være det demokratiske aspektet som ligger til grunn, men vi erkjenner at økonomi og forenkling kan være følgeeffekter en ønsker å ta med i vurderingen, men altså som andre prioritet.

Lederne, som selv er en organisasjon basert på et medlemsdemokrati, har generelt gode erfaringer med alminnelig flertallsvalg.

Etter vårt syn skaper et flertallsvalg en forenkling både for den som skal avgi sin stemme og for den institusjon som arrangerer valgene.

Samtidig mener vi at det demokratiske elementet kan ivaretas tilstrekkelig godt ved et flertallsvalg ved at kandidatene får like muligheter gjennom presentasjoner i materiell og digitalt.

---

¹ Bønnelista er inkludert her.

Vi tror at når velgerne er klar over hvordan flertallsvalget fungerer, så vil man innrette sin stemmeavgivning i forhold til den kandidat man har sin største tiltro til og som velgeren tror har størst sjanse til å vinne valget.

Lederne har etter disse avveininger konkludert med å støtte en endring av valgordningen til flertallsvalg.

Høyrringsinstansane som ønsker å behalde ordninga med preferanseval viser til at demokratiske omsyn er viktigare enn forenkling. For eksempel skriv *Borg bispedømmeråd*:

Borg bispedømmeråd mener preferansevalg er en mer demokratisk valgordning der flertallets stemmer avgjør hvilken kandidat som velges. Man forventer at valgrådet har eller sørger for tilstrekkelig kompetanse til å kåre valget på korrekt måte. Informasjon om kandidatene og informasjon om viktigheten av å avgi alle sine stemmer blir viktig i kommunikasjon rundt valggjennomføringen.

Andre peikar på at det må vere mogleg å gjennomføre preferansevalet på ein enklare måte, for eksempel ved bruk av digitale verktøy. *Agder og Telemark bispedømmeråd* skriv:

Agder og Telemark bispedømmeråd ønsker primært at man beholder ordningen med preferansevalg ved valg av preste-representant og representant for kirkelige tilsatt i bispedømmerådene. For at dette skal være en god ordning, må utregningen av valgresultatet skje ved hjelp av en digital løsning slik at muligheten for menneskelige feil i opptellingen minimeres.

Bjergvin bispedømmeråd peikar også på at ein må finne løysningar på tekniske og økonomiske utfordringar:

Bjergvin bispedømmeråd meiner preferanseval gjev eit valresultat som er meir i samsvar med veljarane sine ønske enn det eit fleirtalsval gjev. Dei praktiske utfordringane med å gjennomføra oppteljinga, er ikkje større enn at det går an å få til gode system som bøter på dette før valet i 2023. Kyrkjerådet bør greia ut løysingar på tekniske og økonomiske utfordringar før det blir gjort eit vedtak.

Hamar bispedømmeråd skriv:

Demokratisk sett er preferansevalg en særst god måte for å unngå at velgernes stemmer blir «bortkastet». Man kan si at gjennomsnittsviljen til velgerne gis representativitet. Dette er naturleg nok viktigere når det skal velges kun en representant enn når det skal velges flere representanter som i valget av leke medlemmer til bispedømmeråd. Der sikres velgernes vilje gjennom forholdstallsvalget.

Ved valg av en representant i et flertallsvalg, der den som får flest stemmer velges, kan man teoretisk sett få en representant som et relativt lite mindretall støtter. Ved valget av lek kirkelig tilsatt representant i Hamar bispedømmeråd i 2019 var det 5 kandidater. Teoretisk sett kunne man altså bli valgt i flertallsvalg selv om man var sterkt uønsket av 79 % av velgerne. Nå viser erfaringen at dette i praksis neppe skjer, men uansett sikrer preferansevalg at den kandidaten som totalt sett har størst tillit blir valgt.

(...)

Ankepunktene mot preferansevalg er at det er utfordrende å forstå for velgerne, mange bruker ikke muligheten til å gi preferanser utenom førstestemmen, det er også vanskeligere enn i flertallsvalg å foreta valgkåringen. I 2019 ble dette gjort manuelt av valgrådets administrasjon i Excel. Det var også krevende å kåre vararepresentanter ettersom valgreglene var noe utydelige på framgangsmåten. Det er åpenbart et system som har risiko for feil. Det tar også lenger tid å kåre kandidatene enn i flertallsvalg.

Det er viktig å sikre god representativitet i valg av lek kirkelig tilsatt og prest til bispedømmeråd og kirkemøte. Selv om kåringen tar litt lengre tid enn ved flertallsvalg bør preferansevalget videreføres.

Stavanger bispedømmeråd skriv:

Bispedømmerådet ser at høringsnotatet fokuserer på om opptellingen av valget er forståelig for velgerne og enkel å gjennomføre administrativt. Disse forholdene vektet på en måte som gjør at en vil endre valgordningen.

Det argumenteres også ut fra at et flertallsvalg ville gitt samme resultat for 18 av 22 kandidater i 2019. Høringsnotatet regner ikke dette som en vesentlig forskjell, selv om det viser at valgordningen faktisk gir reelle utslag.

Stavanger bispedømmeråd mener at det viktigste ved en valgordning er om den legger til rette for at valgresultatet reflekterer velgernes ønsker. Selv om den foreslåtte valgordningen heter «flertallsvalg», er hovedproblemet ved den at den nettopp er sårbar for at det ikke er flertallet blant velgerne som vinner fram gjennom valget.

Ved flertallsvalg trenger en kandidat kun å oppnå flere stemmer enn andre kandidater. I et valg med fem kandidater, slik valgordningen for prest og lek kirkelig tilsatt i dag legger opp til, vil det i ytterste konsekvens være mulig å vinne valget med bare 21 prosents oppslutning, hvis stemmene ellers fordeler seg likt mellom de andre kandidatene. Teoretisk sett er det altså mulig å vinne valget med støtte fra litt over 1 av 5 velgere, mens 4 av 5 velgere ville ønsket seg en annen kandidat.

Så tydelige tilfeller vil være sjeldne, men både dette eksemplet og erfaringene fra 2019, der preferansevalg i fire tilfeller gjorde utslag, viser at dette er en reell problemstilling.

Flertallsvalg gjør det også vanskeligere å være nominasjonskomite og vanskeligere å være velger. I motsetning til ved et preferansevalg, vil den kandidatsammensetningen nominasjonskomiteen kommer fram til ofte få innflytelse på valgresultatet. Like kandidater vil konkurrere om stemmene fra samme velgergruppe. Grupper som har flere kandidater å velge mellom, vil dermed kunne få mindre innflytelse – selv om kanskje nettopp det brede kandidatutvalget viser at disse kandidatene er spesielt representative eller ønsket.

En måte å få gjennomslag i valget på vil være å ha få kandidater ved siden av seg som henter stemmer fra samme gruppe.

Vi vil håpe det er sjelden en nominasjonskomite vil ønske å styre valgresultatet, men i et flertallsvalg vil dette være mulig å oppnå gjennom

nominasjonskomiteen dersom man vet hvordan det gjøres. Preferansevalg kjennetegnes av at de ikke har denne sårbarheten.

I et flertallsvalg blir det også vanskeligere å være velger, fordi velgerne i større grad vil måtte tenke taktisk for å sikre seg at deres stemme får innflytelse. Det vil bli mindre aktuelt å stemme på ukjente kandidater en ikke er trygg på vil få bred oppslutning, også når en slik kandidat vil være den en helst ønsker seg. Velgerne vil da måtte ta en avveining av om det er sannsynlig at kandidaten vil nå langt nok i valget til at stemmen vil bety noe. I et flertallsvalg vil det altså kunne være taktisk rasjonelt å stemme på en annen kandidat enn den en helst vil ha. Mange velgere vil oppfatte dette som problematisk.

Stavanger bispedømmeråd mener derfor at en ved å gå over til flertallsvalg betaler for å løse noen praktiske og pedagogiske utfordringer i dagens ordning med å svekke mer vesentlige sider ved demokratiet. Det vil gjelde både grunnleggende representativitet, trygge nominasjonsprosesser og muligheten for velgerne til å få gjennomslag for sine ønsker. Det mest alvorlige er at flertallsvalg i praksis er et system som er sårbart for å gi et klart mindretall blant velgerne makten.

De administrative utfordringene ved forrige valg var ikke uoverkommelige, men gav nyttige erfaringer som kan brukes til å forbedre neste valg, slik høringsnotatet skisserer. Dette er ikke vanskelig gjennomførbart og den demokratiske gevinsten forsvarer ressursbruken med god margin.

Stavanger bispedømmeråd mener derfor det er langt å foretrekke å løse de overkommelige utfordringene ved å beholde preferansevalg, framfor å gå inn på den svært usikre og prinsipielt problematiske veien det er å gå over til flertallsvalg.

Nokre høringsinstansar foreslår andre endringar i valordninga for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. *Hamar bispedømmeråd* skriv:

Ved en form for digitalt valg, kan det være mulig å gjennomføre to valgoganger for å sikre representativitet (...). I en del sammenhenger, f.eks. i det franske presidentvalget (uten sammenlikning for øvrig), har man en ordning med en andre valgogang. Der møtes de to kandidater som fikk flest stemmer i første valgogang, hvis ingen fikk mer enn 50 % av stemmene allerede i første valgogang. Dette er en sikkerhetsmekanisme for å unngå den teoretiske situasjonen nevnt ovenfor. Dette kunne man gjort i valg av lek kirkelig tilsatt og prest også, gitt at det var en digital plattform. Men, preferansevalget løser på sett og vis dette allerede i første valgogang.

Presteforeningen skriv:

Presteforeningen mener det bør gås over til en ordning med personlige varamedlemmer, slik at det for hver kandidat stilles to varamedlemmer. Ved valget stemmes det på de nominerte kandidatene med personlige varamedlemmer.

Ved valget av leke medlemmer til Kirkemøtet velges nå varamedlemmene fra samme liste som representantene, slik at de ulike listene er forholdsmessig likt representert uansett forfall eller uttrede. Dersom vararepresentant for prester og lek kirkelig tilsatte fortsatt velges uavhengig av den som blir representant, vil representant og vararepresentant kunne stå for ulike

kirkepolitiske standpunkter, og tilfeldige forfall kunne forrykke balansen i Bispedømmeråd, Kirkeråd og Kirkemøtet. En vararepresentant vil i mindre grad representerer flertallet av de velgende enn representanten. En ordning med personlig varamedlem vil sikre at flertallet av prester/lek kirkelig tilsatte i bispedømmet er representert.

Dersom valget skal gjennomføres som flertallsvalg, foreslår Presteforeningen at kravet til antall kandidater som skal nomineres reduseres fra fem til tre, fortsatt med mulighet for supplerende nominasjon, men at kandidatene stiller med personlig varamedlem.

Bønnelista skriv:

I motsetning til andre offentlige valg, er kirkens ansatte representert med 30 % av mandatene i bispedømmeråd og kirkemøtet som det her drøftes. 1 av disse er ikke på valg, de to øvrige velges. I tillegg har administrasjonen som saksforbereder løpende dialog med den som deltar i det kirkelige demokrati ene og alene i kraft av sitt embete. Bønnelista mener at det vil være mye bedre om den enkelte lokalmenighet valgte og sendte kandidater til Kirkemøtet. Da ville Kirkemøtet bli i antall medlemmer svært mange i forhold til nå, som en generalforsamling i feks Misjonsselskapet. Kirkemøtet måtte da avholdes som et sommerstevne og feks hvert 2. år. Selv om Bønnelista ikke ser dagens "demokratiske" ordning som tilfredsstillende, vil vi allikevel bidra med våre synspunkter for å gjøre denne bedre.

(...)

Valg av prest, er på en måte enklest, da dette utgjør bare en profesjon. Derfor kunne nok flertallsvalg være en rimelig løsning. På den annen side har tiden vist at det er stor bredde både i kristelig profil, tjenesteprofil og oppgaver. Dette bidrar til at også dette valget bør foretas som forholdstallsvalg.

Valg av lek kirkelig tilsatt er i tillegg til kristelig profil, tjenesteprofil og oppgaver, som nevnt for prester, også profesjonspreferanser. Valget foretas for hvert bispedømme og er representativt for dette. Det kan medføre at Kirkemøtet ikke blir representativt i forhold til disse punktene. Selv om det er få tilfeller der valget resultatet vill blitt annerledes ved rent flertallsvalg, tror vi allikevel at dagens ordning er bedre.

Det argumenteres med at forholdstallsvalg er krevende. Med 11 bispedømmer og et moderat antall ansatte og kandidater i hvert bispedømme, mener vi argumentet har liten relevans.

Konklusjon:

Bønnelista støtter ikke høringsforslaget, og mener dagens ordning med forholdstallsvalg bør opprettholdes.

Ut over det som er tatt opp i høringen, mener vi at når de kirkelige ansatte skal være en så stor del av de valgte organene, er det viktig at de også er representative ikke bare i sin valgkrets, men også når en ser på kirken som en helhet. Vi vil derfor be Kirkerådet se på om det bør utredes valgeregler som gir representativitet for profesjon, kristelig profil, tjenesteprofil og oppgaver.

Innspel frå høyringa sommaren 2021

I samband med høyringa om reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett sommaren 2021 var det fleire høyringsinstansar som nytta sjansen til kommentere på spørsmålet om valordning. Desse tilbakemeldingane er tatt med her, men det er ikkje gjort endringar i vurderinga til Kyrkjerådet på bakgrunn av desse.

Agder og Telemark bispedømmeråd skriv:

Vi mener at digitalt preferansevalg er den valgformen som gir best uttrykk for velgerens ønsker. Valgformen passer svært godt sammen med en digitalisert gjennomføring da grensesnitt og digitale kontrollrutiner kan eliminere de ulempene som har vært knyttet til forståelse og kontroll av stemmegivningen. For det første vil problemet med forkastede stemmer bli unngått fordi det i den digitale løsningen kan legges inn automatiske meldinger som gjør velgeren oppmerksom på at minst én av kandidatene må prioriteres. Dersom dette ikke gjøres, kan heller ikke stemmeseddelen sendes inn. Ved det ordinære kirkevalget i 2011, som var et manuelt preferansevalg, ble 9,2 prosent av stemmesedlene forkastet fordi velgeren ikke hadde prioritert noen av kandidatene. Dette kan altså unngås ved digital stemmegiving.

Videre innebærer preferansevalg at velgeren kan prioritere så mange kandidater som vedkommende ønsker på stemmeseddelen ved å sette et tall bak (1,2,3 etc.). Ved vanlig flertallsvalg vil nominasjonskomitéens forhåndsprioriteringer være mer utslagsgivende for det endelige resultatet

Tunsberg bispedømmeråd støttar dette. Hamar bispedømmeråd gir også uttrykk for at digital valgløsning «vil forenkle preferansevalgets gjennomføring og opptelling».

Den norske kyrkjas ungdomsutval skriv:

Preferanseval er ei god ordning, og DnkU føretrekk dette då det sikrar betra representativitet av kandidatar på val. Eit viktig omsyn for DnkU er at dette sikrar at kvar stemme tel.

Enkelte av høyringsinstansane trekk fram tilsvarende innspel som dei tidlegare fremma i høyringa hausten 2020. *Lederne* peikar for eksempel på at «For å opprettholde god valgoppslutning og engasjement knyttet til valg av prest og lek kirkelig tilsatt bør enkle regler tilstrebes; foretrekkes derfor flertallsvalg.» *Bønnelista* «mener preferansevalg er den valgformen som gir best uttrykk for velgernes ønsker.» Møre bispedømmeråd skriv at dei held fast på at dei ønsker å gjennomføre valet som flertallsval.

Vurderinga til Kyrkjerådet

Eit fleirtal av høyringsinstansane ønsker å behalde ordninga med preferanseval ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. Det er gode argument som talar for å behalde denne ordninga sjølv om det å gå over til flertallsval ville vere ei forenkling. Kyrkjerådet har derfor endra si tilråding etter høyringa og går inn for å behalde ordninga med preferanseval ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett.

Når det gjeld teknisk gjennomføring av preferanseval blir det rekna som mest føremålstenleg å skaffe eit system for dette for å unngå problema som blei opplevd sist. Systemet for digital førehandsstemming inneheld ein moglegeheit for gjennomføring av digital stemmegjeving og digitalt valoppgjør ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett.

Hamar bispedømmeråd forslår å gjennomføre to valomgongar ved digitalt val som alternativ til preferanseval. Viss det blir mogleg med digital valgjennomføring og digitalt valoppgjær blir det vurdert som enklare for veljaren å kunne stemme ein gong, med preferanseval, enn å ha fleire valomgongar. Dette forslaget er derfor ikkje utreda nærare.

Når det gjeld forslaga frå Bønnelista i høyringa frå 2020 så er dei utanfor ramma av denne saka. Spørsmål om framtidig representasjon av prestar og andre kyrkjeleg tilsette blir tatt opp i arbeidet med ny kyrkjeleg organisering.

Del 2: Reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett

Deling av regelverket

Forslag i høyringsnotatet

Ved valet i 2019 var alle reglar for kyrkjeval samla i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene). No er det foreslått å dele opp reglane, så reglar for val av sokneråd og val av leke til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet blir eit dokument, og dei andre vala til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet får eigne regel-dokument. Ein hovudgrunn til dette er for å gjere det tydeleg kva reglar som gjeld for dei som skal organisere valet lokalt. Viss reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett og andre mindre val blir skilt ut så blir dei ordinære kyrkjevalreglane mindre omfattande. Det gjer det også mogleg å få vedtatt reglane for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett alt i 2021, noko som vil forenkle arbeidet, særleg med digitale val.

Ut over forslaget om at valet skal vere digitalt som normalordning, og tilhøyrande endringar i reglane for å gjennomføre det, er det lagt til grunn at det ikkje blir gjort større endringar i reglane i denne omgang. Det må likevel gjerast nokre endringar som følgjer av at reglane blir eit eget regelverk. Meir omfattande endringar som vil få betydning for kyrkjevalet i 2027 vil bli vurdert i samband med saka om kyrkjeleg organisering, medan regelverket som blir foreslått her vil gjelde kyrkjevalet 2023.

Synet til høyringsinstansane

Høyringsspørsmålet var: «Støttar høyringsinstansen forslaget om å skilje ut reglane om val av prest og lek kyrkjeleg tilsett frå kirkevalgreglene?» Av dei 15 høyringsinstansane svarer 13 ja på dette. *Hamar bispedømmeråd* støttar forslaget delvis. *Bønnelista* støttar ikkje forslaget.

Agder og Telemark bispedømmeråd skriv:

I vår evalueringsrapport etter kirkevalget 2019 kom det blant annet fram at mange menigheter og fellesråd syntes valghåndboka var for omfattande og ugjennomtrengelig. Derfor støtter vi denne «oppryddingen».

Sør-Hålogaland bispedømmeråd skriv at «Det vil forenkle arbeidet for de som skal administrere valg av menighetsråd og bispedømmeråd lokalt om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt skilles ut.» *Bjergvin bispedømmeråd* skriv:

Vi ser ingen ulempe med å skilja ut reglane, det gjev eit regelverk som er lettare å orientera seg i, særleg for sokneråda som ikkje har noko ansvar i det heile for val av prest og lek tilsett.

Nidaros bispedømmeråd skriv:

Nidaros bispedømmeråd forstår den praktiske hensikten med å skille regelsettene, og slutter seg til at dette kan være nyttig for valget i 2023. Det vil trolig være naturlig om man i arbeidet med ny kirkelig organisering og fremtidige valgordninger (fom. 2027) søker å finne en løsning som kan samle kirkevalgreglene i ett, felles regelverk, gjeldende for alle kirkelige valg, og som samtidig ivaretar behovet for forenkling for de som skal gjennomføre valgene lokalt.

Den norske kyrkjas ungdomsutval støttar forslaget om å dele reglane, men peikar på at det er ein føresetnad at fristar for å sende inn forslag til kandidatar blir dei same for alle val. Dette spørsmålet blir tatt opp i punktet om fristar, sjå 2.7.

Hamar bispedømmeråd støttar berre delvis forslaget. Dei skriv:

Det vil være en fordel om valghåndboka og reglene blir mer oversiktlig og enklere for de som har ansvar for valgavvikling i menigheter og fellesråd. Valg av lek kirkelig tilsatt og prest til kirkemøte og bispedømmeråd er det hovedsakelig bispedømmenivået som må forholde seg til. Samtidig ønsker bispedømmerådet at alle valgreglene skal være samlet i ett dokument, ettersom det gjelder valg til det samme organet. Det vurderes som mest demokratisk at valgreglene er samlet. Men, reglene for valg av lek kirkelig tilsatt og prest kan, og bør, være et eget kapittel i dokumentet.

Bønnelista støttar ikkje forslaget. Dei skriv:

Bønnelista ser det ikke som naturlig at valgreglene for deler av bispedømmerådet skal settes sammen med reglene for valg av sokneråd. Alle regler for valg av hele bispedømmerådet bør stå sammen. En slik oppdeling vil bare føre til forvirring, og det blir vanskeligere å få oversikt over valgordningen for bispedømmerådene.

Vurderinga til Kyrkjerådet

Forslaget om å dele opp regelverket får stor støtte i høyringa. Det vil også gjere det mogleg å vedta reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet allereie i 2021. Det er viktig for å kunne ha nok tid til å utvikle dei digitale løysingane. Kyrkjerådet held difor fast på forslaget om egne reglar for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett.

Digitalt val

Dagens ordning

Val av prest og lek kyrkjeleg tilsett blei i 2019 gjennomført som postval. Det vil seie at dei som hadde stemmerett kunne sende inn stemmesetelen sin til valrådet i bispedømet. Det var 2 475 personar som stemte ved val av lek kyrkjeleg tilsett og 972 personar som stemte ved val av prest.

Etter reglane skulle det sendast ut stemmesetel og kandidatpresentasjon til alle med stemmerett innan 15. juni. Mellom anna på grunn av manglande kontaktinformasjon blei dette løyst på ulike måtar. Ein del stader blei det sendt informasjon til kyrkjevevja, som blei bedt om å formidle vidare til dei lek kyrkjeleg tilsette. Nokre bispedøme la til rette for at tilsette kunne gjennomføre valet på samlingar i bispedømet. For at ei stemmegiving skulle bli godkjent måtte den kome inn til

valrådet innan kl. 17 dagen etter valdagen. Det var ein del stemmer som kom inn etter denne fristen.

Oppteljing og valoppgjer ved preferanseval er relativt komplisert. Ein skal registrere opp til fem tal per stemmesetel. I 2019 blei desse registrert manuelt i eit Excel-ark, og det gir eit potensiale for feil. I 2019 blei også valoppgjer gjort i Excel. Dette var sårbart sidan det kravde ein del manuelle operasjonar. Kyrkjerådet leigde inn ein ekstern konsulent for å kvalitetssikre valoppgjera.

Forslag i høyringsnotatet

Kyrkjerådet har med heimel i kirkevalgreglene § 9-6 annet ledd vedtatt særskilte regler 4. desember 2020 nr. 3289 for digital forhåndsstemming. Desse reglane er utgangspunkt for forslag til reglar for digitalt val for prest og lek kyrkjeleg tilsett. Det ble i høyringsnotatet vist til at det blir arbeidd med å kjøpe eit system for digitale val. Digitalt val for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett vil vere mogleg med dette systemet.

Ein kan sjå for seg tre alternativ for gjennomføring av valet:

1. Postval – som sist.
2. Kombinasjon av postval og digitalt val.
3. Heildigitalt val (med postval som beredskapsløysing viss det digitale valet ikkje lar seg gjennomføre)

Å halde fram med postval, som i dag, er vurdert å vere den dårlegaste løysinga. Det løyser ikkje utfordringane med utsending av materiell og innsending av stemmesetlar i tide. Det vil heller ikkje forenkla arbeidet med oppteljing og valoppgjer. Ein kombinasjon av postval og digitale val er heller ikkje vurdert som ei god løysing. Det vil krevje at ein både brukar ressursar på å legge til rette for digitale val, samstundes som ein må bruke ressursar på å handtere og telje fysiske stemmer. Det vil også vere ei utfordring å få samla resultatet av dei fysiske og dei digitale stemmene på ein sikker måte. Det vil måtte utarbeidast eit system for dette.

For dei som skal stemme vil det for dei aller fleste vere enklare å gjere dette digitalt. Ein kan stemme når som helst og kor som helst i perioden mellom 10. august og onsdagen før valdagen for val av leke. Viss valet blir gjennomført heildigital må alle som skal stemme ha tilgang til elektronisk pålogging på høgt tryggleiksnivå (nivå 4). Det vil for dei fleste seie Bank-ID. Same pålogging blir i dag brukt til medlemsregisteret og «Mi side» på kyrkja.no. Bank-ID får ein av banken sin og ein går ut frå at alle med stemmerett som prest eller lek kyrkjeleg tilsett kan få Bank-ID. Viss ein går ut med informasjon i god tid om at det blir digitalt val og at ein treng Bank-ID, så gir ein dei som ikkje allereie har dette sjansen til å skaffe seg det. I Europarådet si tilråding om gjennomføring av digitale val² står det at «Unless channels of remote e-voting are universally accessible, they shall be only an additional and optional means of voting». Fordi alle vaksne personar i Noreg kan få Bank-ID er det vurdert at digitalt val er universelt tilgjengeleg for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett.

Ei generell utfordring med digitale val er å sikre hemmelege val sidan det ikkje er nokon kontroll av at veljaren stemmer i einerom og utan å bli påverka. Dei same

---

² Recommendation CM/Rec(2017)5[1] of the Committee of Ministers to member States on standards for e-voting

utfordringane gjeld ved postval, så det vil ikkje vere noko endring på dette for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett ved å gå over til digitale val.

Tidlegare har stemmesetlar og informasjon om val av prest og lek kyrkjeleg tilsett blitt sendt ut i juni og fristen for innsending har vore dagen etter valdagen. Med digitalt val, som følger perioden for førehandsstemming for val av sokneråd og val av leke til bispedømeråd og Kyrkjemøtet, blir valperioden kortare. Fordi stemmene ikkje skal sendast i posten er det likevel ikkje vurdert som eit problem med kortare periode. Det kan også vere ein fordel at valet skjer i same periode som dei andre vala, fordi det då er meir merksemd om valet.

Systemet vil vere sånn at når dei som har stemmerett ved val av prest eller lek kyrkjeleg tilsett loggar seg på for å stemme ved soknerådsvalet vil dei automatisk få opp at dei også kan stemme ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. Det kan gjere at fleire blir merksame på at dei har stemmerett ved eit av desse vala, eller at dei blir minna på å stemme ved desse vala. Det kan bidra til auke i valdeltakinga.

Ein annan fordel med digitale val er at det digitale valsystemet er universelt utforma. Det betyr at personar med nedsett funksjonsevne skal kunne delta i valet på like vilkår som alle andre. Systemet vil for eksempel vere konfigurert så det kan brukast med ulike skjermlesarar og det vil vere informasjon på teiknspråk. Det vil også vere mogleg å nytte ulike språk i valløysinga.

Digitalt val vil spare ressursar til teljing av stemmesetlar i bispedøma. Viss ein gjennomfører heildigitalt val kan også valoppgjeret gjerast i det digitale valsystemet. Dette systemet kan testast godt i forkant av valet og vil gi tryggleik for at menneskelege feil eller feil i Excel-ark ikkje gir feil i valoppgjeret.

Synet til høyringsinstansane

Høyringsspørsmålet var: Støttar høyringsinstansen forslaget om at val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet blir gjennomført som heildigitalt val? Av dei 15 høyringssvara er det 14 som støttar dette. *Bønnelista* støttar ikkje digitale val.

Høyringsinstansane er inne på fleire fordelar med digitale val. Ein fordel som blir nemnt av fleire bispedømeråd er at det kan gi høgare valdeltaking. Mellom anna skriv *Agder og Telemark bispedømmeråd*:

Digitalt valg vil gjøre det enklere for de fleste å stemme og kan derfor gi høyere valgdeltakelse. Ved forrige valg måtte en stemmeseddel fylles ut og postlegges eller leveres fysisk på bispedømmekontoret.

Fleire bispedømeråd legg også vekt på at det vil vere sperrer som hindrar veljaren frå å levere ein stemmesetel som er feil utfylt i eit digitalt system. Dei peikar også på at digitale val vil føre til mindre arbeid med oppteljing, og at det vil vere automatisk sjekk mot eit elektronisk manntal. Mellom anna skriv *Agder og Telemark bispedømmeråd*:

Digitalt valg vil videre gjøre det mulig å sjekke alle som stemmer opp mot et elektronisk valgmanntall, og på den måten også sørge for at ingen uten stemmerett avlegger stemme. Ved valget i 2019 ble 24 stemmer fra tilsatte i Agder og Telemark forkastet fordi det ikke kunne godtgjøres at stemmeseddelen var innsendt av ansatte med stemmerett. Dette vil man

kunne unngå med digitalt valg siden dette vil være direkte knyttet opp mot et valgmanntall.

Mange bispedømmeråd, *Agder og Telemark, Bjørgvin, Hamar, Sør-Hålogaland og Tunsberg*, er opptatt av at ein kan stemme fleire gonger digitalt og skriv:

Et ytterligere argument for digitalt valg, er at velgeren har en «angremulighet». Velgeren kan nemlig sende inn en ny stemmeseddel dersom vedkommende gjorde en feil ved den første innsendingen, eller dersom vedkommende skifter mening. Det er den siste innsendte stemmegivingen som vil telle, jfr. § 4-1 (7).

Bjørgvin bispedømmeråd skriv: «Vi føreset at det digitale valet let seg gjennomføra også for blinde og svaksynte.» Den norske kyrkjas ungdomsutval er også opptatt av universell utforming. Dei skriv: «DnkU støttar at val av prest og lek kyrkjeleg tilsett gjennomførast som heldigitalt val. For å kunna gjennomføra det må det vera under føresetnad om at alle kan stemma, og gjeres universelt tilgjengeleg.»

Mange bispedømmeråd peikar på at det må sendast ut god informasjon og etterlyser tekniske løysingar. Mellom anna skriv *Bjørgvin bispedømmeråd*:

Ved digitalt val er det viktig med grundig informasjon i god tid på førehand slik at dei som eventuelt ikkje har Bank-ID eller annan verifiseringsløysing, kan få dette på plass. Det kan tenkast at nokre få veljarar ikkje har tilgang på datamaskin eller ikkje ønsker å bruka ei digital løysing. For å bøta på dette bør det òg vera mogleg å stemma frå mobiltelefon, og det bør vurderast om det kan leggest til rette for at ein kan stemma frå ei datamaskin på eit kyrkjekontor. Uansett vil ulempa med digitale val etter meininga vår vera mindre enn dei fordelane som digitalt val gir. Ikkje minst vil digitalt val har potensiale til auka valdeltaking.

Hamar bispedømmeråd peikar på at: «Alle ansatte har nødvendigvis bankkonto for å motta lønn, og vil da ha mulighet for å anskaffe Bank-ID.» Dei legg også til grunn at ein ikkje må kunne få informasjon om kva den enkelte har stemt. Dei skriv: «Bispedømmerådet ønsker trygghet for at det ikke er sporbart i et digitalt valg hva den enkelte velger har stemt.»

Bjørgvin bispedømmeråd skriv:

Ei innvending mot digitale val kan vera uro for at nokon veljarar ikkje får røysta hemmeleg eller upåverka av andre. For denne veljargruppa er vi ikkje redde for dette, og risikoen for dette er ikkje større ved digitalt val enn ved postval.

Bønnelista støttar ikkje at det blir innført digitale val no. Dei skriv:

Bønnelista ønsker at vi skal inntil videre fortsette med postvalg. Det er mange ting som er fordelaktig med digitalt valg, men med et digitalt valg kan vi ikke sikre oss at noen blir kikket over skulderen og presset til å stemme mot egne ønsker. Vi gir også muligheten til at kun en flink hakker kan manipulere hele valget over hele landet.

Bønnelista ønsker at vi inntil videre skal fortsette med postvalg. Det er mange ting som er fordelaktig med digitalt valg, men med et digitalt valg kan vi ikke sikre oss at noen blir kikket over skulderen og presset til å stemme mot egne

ønsker. Digitalt valg for de ansatte vil føre til digitalt valg av resten av bispedømmerådet. Da får folk som ikke har en naturlig tilknytning til kirka en enkel mulighet til å stemme «politisk». Vi tror ikke kirken er tjent med dette hverken på kort eller lengre sikt. Vi gir også muligheten til at kun en flink hakker kan manipulere hele valget over hele landet.

Vurderinga til Kyrkjerådet

14 av 15 høyringsinstansar støttar digitalt val. Nokon av høyringsinstansane peikar likevel på bekymringar eller ting som må på plass. Fleire etterlyser at det må vere mogleg å stemme på mobiltelefon. I krava til system for digitalt val er det lagt inn at systemet skal verke på dei fleste vanlege mobiltelefonar, i tillegg til PC. Det er også eit grunnleggande krav til løysinga at ingen skal kunne få opplysningar om kva nokon har stemt. I anbodet er det også stilt krav til at løysinga skal vere universelt utforma. Dette vil også bli testa i samband med utvikling og godkjenning av løysinga.

Sidan val av prest og lek kyrkjeleg tilsett tidlegare har vore gjennomført som postval er vurderinga at det ikkje vil bli nokon endring i kor hemmeleg valet er for den enkelte veljar ved å innføre digitalt val. Kvar veljar vil vere ansvarleg for at ingen ser han eller ho over skuldra når han eller ho stemmer.

Ut frå støtta forslaget har fått tilrår Kyrkjerådet at Kyrkjemøtet vedtek reglar for heildigitalt val ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett til bispedømeråd og Kyrkjemøtet.

Beredskap

Forslag i høyringsnotatet

Om det blir vedtatt å gjennomføre digitalt val, kan det likevel kome ein situasjon der det ikkje er mogleg å gjennomføre digitalt val eller ikkje alle veljarane får deltatt i det digitale valet. Reglane bør difor ha ein paragraf som seier noko om korleis valet då skal gjennomførast. Dette er vanleg å ha beredskapsføresegner i valreglar. Det naturlege vil vere å gå tilbake til ordninga med postval, eventuelt ein kombinasjon av postval og digitalt val. I høyringsnotatet ble følgande føresegn foreslått:

§ 6-1. Postvalg

- (1) Hvis digital stemmegiving ikke lar seg gjennomføre eller det har skjedd noe ekstraordinært som er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan internettvalgstyret med alminnelig flertall vedta å åpne for postvalg.
- (2) Dersom det treffes vedtak etter første ledd og det på dette tidspunktet er avgitt internettstemmer, tar internettvalgstyret stilling til om disse skal forkastes.
- (3) Internettvalgstyret avgjør om postvalget skal være et supplement til det digitale valget, eller om det kommer i stedet for det digitale valget.
- (4) Vedtak om postvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. Internettvalgstyret fastsetter frist for når stemmen skal ha kommet inn til valgrådet. Denne fristen kan senest være 15. oktober.

For å sikre at alle veljarar får informasjon om at valet skal gjennomførast på denne måten, og at dei rekk å sende inn stemmesetelen, blir det foreslått ein heimel for å utsette fristen for innsending av stemmesetlane (§ 6-1 fjerde ledd). Dette kan for eksempel vere aktuelt i eit tilfelle der det digitale valet blir avlyst rett før det skulle starta 10. august. For å sikre at ein har valt nye medlemmer av råda i god tid før dei

trer i funksjon blir det foreslått at datoen for innsending ikkje kan fastsettast til seinare enn 15. oktober. Det vil gi rom for ein ekstra månad etter valdagen, om det skulle vere nødvendig.

I forslaget er det internettvalstyret som har heimel til å avbryte det digitale valet og sette ein frist for innsending av poststemmer. Heimelen til å avbryte valet er allereie fastsett av Kyrkjerådet i særskilte regler for digital forhåndsstemming § 5 (3):

Internettvalgstyret kan, dersom en hendelse inntreffer som kan medføre at valget ikke kan gjennomføres i samsvar med regelverket, bestemme at velgerne ikke skal kunne avgi stemme over internett. Dersom det treffes slikt vedtak og det på dette tidspunktet er avgitt internettstemmer, tar internettvalgstyret stilling til om disse skal forkastes.

Det er fleire omsyn som er viktige når ein skal vurdere kva organ som kan fatte eit vedtak om å avbryte det digitale valet. Vallovutvalet skriv dette i NOU 2020: 6 side 325:

I vurderingen av hvem som skal kunne vedta å utsette eller forlenge valget eller at det skal holdes omvalg, er hensynet til å sikre beslutningen legitimitet og hensynet til en rask avgjørelse framtrædende. I tillegg står hensynet til å motvirke misbruk, eller mistanke om misbruk, sentralt.

Internettvalstyret vil ha den nødvendige kompetansen til å kunne avgjere om det digitale valet kan gjennomførast. Dei vil også ha møter ofte i perioden rett før og under den digitale valg gjennomføringa. Internettvalstyret er peika ut av Kyrkjerådet for å ha ansvar for gjennomføringa av det digitale valet og har heimel til å avbryte dette. Av omsyn til å raskt kunne starte opp ei alternativ valg gjennomføring er det naturleg at internettvalstyret også kan fastsette korleis dette skal gjennomførast, innanfor rammene reglane set.

Forslaget til § 6-1 andre og tredje ledd gir internettvalstyret heimel til å vurdere ulike løysingar i ein situasjon der det digitale valet må avbrytast eller har utfordringar. Det vil vere opp til internettvalstyret å vurdere om det digitale valet kan fortsette parallelt med at det blir opna for postval og kva som skjer med stemmer som allereie er kome inn i det digitale valsystemet. Kva som er rett løysing på desse spørsmåla vil vere avhengig av kva problem som har oppstått, og det vil difor vere opp til internettvalstyret å vurdere.

Postvalet kan gjennomførast omtrent på same måte som ved tidlegare val. §§ 6-2 og 6-3 er difor henta frå tilsvarende paragrafar i kirkevalg reglene. Her er det også peika på valrådet i bispedømet som ansvarleg for gjennomføringa av postval i ein situasjon der det digitale valet ikkje kan gjennomførast som planlagt. Det er vurdert som mest naturleg at dei får ansvar for dette sidan dette er val på bispedøme-nivå, og valråda i bispedøma tidlegare har hatt ansvar for desse vala.

I forslaget til reglar § 6-2 står det at valrådet skal kunngjere valet og gjere stemmesetlar tilgjengeleg. Det er altså ikkje regelfesta ei utsending av stemmesetlar og materiell fysisk til veljaren. Sidan dette valet skal skje raskare enn tidlegare er det vurdert at kunngjering og utsending av informasjon i ulike kanalar for internkommunikasjon vil vere nok. Det betyr at veljaren sjølv må skrive ut stemmesetelen.

Det er foreslått at stemmene skal sendast til valråda i bispedøma og at desse er ansvarlege for teljing av stemmene. Det betyr at valråda må ha ein beredskap på handsaming og teljing av stemmer viss det skulle bli aktuelt. Dette vil vere likt for veljaren som det har vore tidlegare val. Det er også argument som talar for at stemmene skal sendast til Kyrkjerådet sidan avgjerda om å gå over på postval blir tatt nasjonalt. Det er lettare å handtere stemmene fordelt over 11 bispedøme enn at alt skal samlast hos Kyrkjerådet. Det blir foreslått at teljing og valoppgjær skal skje innan ti dagar etter fristen for innsending. Det betyr at ein kan fordele arbeidet over fleire dagar. Ein vil også vite i god tid før dette at det blir gjennomført postval.

Forslaget til § 6-5 er ein paragraf om omval. Denne gir meir omfattande fullmakt enn § 6-1, fordi den gjeld alle typar ekstraordinære hendingar. Det er også meir inngripande å gjennomføre omval enn å opne for brevstemmer. Det er difor foreslått at det er Kyrkjerådet som sjølv skal kunne vedta omval etter denne paragrafen. Med den ordlyden som er foreslått kan ikkje Kyrkjerådet delegere avgjerdsrett etter denne paragrafen til andre. Denne paragrafen skil seg frå kirkevalgreglene § 15-2 som også opnar for omval i at ein her opnar for omval ved ulike ekstraordinære hendingar. I kirkevalgreglene § 15-2 er det snakk om omval i samband med ei klage. I høyringsnotatet ble følgande føresegn foreslått:

§ 6-5. Omvalg ved ekstraordinære hendelser

- (1) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Kirkerådet selv bestemme at det skal holdes omvalg. Vedtak om omvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.
- (2) Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av omvalg etter første ledd.
- (3) Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, før det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, forlenges valgperioden for de sittende medlemmene inntil omvalget er endelig godkjent. Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, etter at det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, blir de nyvalgte representantene sittende i vervet inntil omvalget er endelig godkjent.

Synet til høyringsinstansane

Høyringsspørsmålet var: Har høyringsinstansen merknader til forslaga om beredskapsprosedyre og reglar for omval ved ekstraordinære hendingar? 11 av dei 15 høyringssvara hadde merknadar til dette spørsmålet. 9 av høyringsinstansane uttrykker støtte til forslaget. 4 av bispedøma bekreftar at staben ved bispedømekontoret kan handtere innkomne stemmesetlar viss ein kjem i ein situasjon med postval. *Björgvin bispedømmeråd* skriv mellom anna:

Vi støttar at det må finnast ei manuell reserveløysing dersom det oppstår tekniske problem, eller omval ved ekstraordinære hendingar som til dømes ein pandemi. Vi er visse på at staben ved bispedømekontoret kan behandle innkomne røystesetlar og teljing av røyster ved val av prest og lek tilsett.

Den norske kyrkjas ungdomsutval støttar også forslaget. Dei skriv:

DnkU meiner at det er viktig at det finst beredskapsprosedyre, og at stemmene handteras av bispedømmeråda. Ved omval ønsker DnkU at avgjerda ligga hos Kyrkjerådet, og støttar at reglane opnar for postval.

Oslo bispedømmeråd skriv:

I forslaget til regelverk §6-5 brukes ordlyden ... «hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme(...)» Det bør sikres at tolkningen av «vesentlig del av velgerne» omfatter situasjoner hvor det antas som sannsynlig at valgresultatet kunne blitt et annet hvis ikke det antall velgere det gjelder hadde blitt forhindret fra å avgi stemme via den digitale løsningen.

Lederne peiker på at internettvalstyret ikkje er forklart godt nok i høyringsnotatet:

Forslaget tillegger internettvalgstyret myndighet til å avgjøre om digitalt valg skal avbrytes, og helt/delvis erstattes av postvalg. Høyringsdokumentet beskriver ikkje hvem som utgjør dette internettvalgstyret, eller hvordan dette internettvalgstyret oppnevnes/velges. Det burde vært beskrevet tydeligere i høyringsdokumentet.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd skriv:

Vi ser at det er naudsynt å ha reglar for korleis ein stiller seg ved ikkje-planlagde hendingar, og reglane for postval er i så måte greie. Når det er sagt ser vi ingen grunn til at ein må sette ein endeleg frist (15. oktober) for når stemma skal kome til valrådet i § 6-1 (4). Vi meiner punktet kan slutte med «Internettvalgstyret fastsetter frist for når stemmen skal ha kommet inn til valrådet» og at § 6-1 får eit punkt (5) om i sak tilsvarar § 6-5 (3) og seier at i ein situasjon der stemmene ikkje er inne innan den datoen ein i utgangspunktet hadde planlagt, kan funksjonstida for sittande bispedømmeråd forlengast slik det er naudsynt. Dette vil gjere ordninga meir fleksibel og ein kan unngå å måtte organisere eit heilt omval.

Bønnelista ønsker ikkje digitale val, og ønsker difor at postval er standardordninga for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett også ved valet i 2023.

Vurderinga til Kyrkjerådet

Dei fleste høyringsinstansane støttar forslag til beredskapsprosedyre. Det blir difor foreslått å vedta desse paragrafane sånn dei var foreslått i høyringsnotatet.

Oppnemning av internettvalstyret og kva oppgåver det har er fastsett i særskilte reglar for digital forhåndsstemming. Internettvalstyret har fem medlemmer som blir peika ut av Kyrkjerådet. Internettvalstyret skal sjå til at stemmegjeving på internett og oppteljing av digitale stemmer skjer i samsvar med reglane.

Regelverk for preferanseval eller fleirtalsval

Forslag til forskrift om reglar for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet tar utgangspunkt i dei paragrafane i kirkevalgreglene som regulerer val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. For å synleggjere samanhengen mellom dei tidlegare reglane og dei nye reglane er det laga eit regelspeil der dei ulike paragrafane er sett opp mot kvarandre. [Lenke til regelspeil.](#)

Forslag i høyringsnotatet

Spørsmålet om preferanseval eller fleirtalsval er dekkja i del 1. Her blir det presenter føresegner for begge dei to alternative valordningane, preferanseval og fleirtalsval. Paragrafane for preferanseval er henta frå dagens ordning i kirkevalgreglene. Kyrkjerådet tilrår dette alternativet, og det er difor det som er tatt med i forslag til vedtak.

Som alternativ til ordninga med preferanseval er det utarbeid reglar for ei ordning med fleirtalsval. Der vil veljaren kunne gi stemme til ein kandidat. Den kandidaten som får flest stemmer blir valt. Dette svarar til ordninga ved val av døvekyrkjelydane sin representant til Oslo bispedømmeråd og Kyrkjemøtet. Forslag til reglar for dette er difor henta frå tilsvarende reglar ved dette valet. Kyrkjerådet tilrår ikkje dette alternativet.

Det skal kårast to varamedlemmer ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. Ved valet i 2019 var det noko uklart i kirkevalgreglene korleis kåring av vara ved preferanseval skulle skje. Kyrkjerådet sitt arbeidsutval fastsette i april 2019 utfyllande reglar for dette, men det var likevel rom for tolking som skapte usikkerheit i valoppgjøret. Paragrafane frå dei utfyllande reglane er no tatt inn i det ordinære regelverket i § 5-3. For at det skal bli tydeleg korleis vara skal kårast trengs det nokre presiseringar i reglane for valoppgjør.

§ 4-1. Stemmegivingen

<p>Alternativ A ved preferansevalg:</p> <p>(5) <i>Velgeren kan gi uttrykk for sin rangering av kandidatene på stemmeseddelen ved å markere velgerens første preferanse med tallet én, andreferansen med tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange av de nominerte kandidatene som velgeren ønsker. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppjøret.</i></p>	<p>Alternativ B ved flertallsvalg</p> <p>(5) <i>Velgeren avgir stemme ved å sette et kryss ved navnet til en av de nominerte kandidatene. Dersom det er satt kryss ved navnet til flere kandidater, tas det kun hensyn til det øverste krysset. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppjøret.</i></p>
--	---

§ 5-1. Dekryptering. Prøving.

<p>Alternativ A ved preferansevalg:</p> <p>(6) En stemmeseddel ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt skal godkjennes dersom:</p> <p>a. det fremgår hvilket valg stemmeseddelen gjelder og</p> <p>b. <i>det er rangert minst en kandidat på stemmeseddelen.</i></p>	<p>Alternativ B ved flertallsvalg:</p> <p>(6) En stemmeseddel ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt skal godkjennes dersom:</p> <p>a. det fremgår hvilket valg stemmeseddelen gjelder og</p> <p>b. <i>det er oppført et navn på valgbar person i det respektive valget.</i></p>
--	---

<p>Alternativ A ved preferansevalg:</p> <p>§ 5-3. <i>Kandidatkåring</i></p> <p>(1) <i>Valget finner sted som preferansevalg.</i></p> <p>(2) <i>Før valgoppjøret beregnes et valgtall slik: Antall godkjente stemmesedler telles. Summen av antallet godkjente stemmesedler divideres med antall medlemmer som skal velges pluss 1. Til svaret legges 0,01 og summen kalles valgtallet.</i></p> <p>(3) <i>Den som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler, skal kåres til medlem. Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall</i></p>	<p>Alternativ B ved flertallsvalg:</p> <p>§ 5-3. <i>Kandidatkåring</i></p> <p>(1) <i>Valget finner sted som flertallsvalg. Den som har flest stemmer, skal kåres til medlem. Tilsvarende gjelder ved kåring av varamedlemmer.</i></p>
---	---

førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter annet punktum. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

(4) Varamedlemmer velges én etter én. For hvert varamedlem som skal velges, gjennomføres et fullstendig valgoppgjør. Ved valg av første varamedlem beregnes valgtallet som om det skulle velges et medlem mer enn ved valg av det faste medlemmet. Ved valg av andre varamedlem beregnes valgtallet som om det skulle velges to medlemmer mer enn ved valg av det faste medlemmet.

(5) Avslutning av valgoppjøret ved valg av varamedlemmer:

- a. Hvis det på noe tidspunkt i valgoppjøret bare finnes én gjenstående kandidat, som ikke er valgt til ordinært medlem eller varamedlem i et tidligere valgoppgjør, erklæres denne kandidaten valgt til den aktuelle varaplassen, og valgoppjøret avsluttes.*
- b. Straks en kandidat er erklært valgt, som ikke er valgt til ordinært medlem eller varamedlem i et tidligere valgoppgjør, avsluttes valgoppjøret. Hvis mer enn én kandidat blir erklært valgt samtidig, utpekes den kandidaten som har høyest stemmetall til den aktuelle varaplassen. Ved likhet i stemmetall foretas avgjørelsen ved loddtrekning.*

(6) Valgrådet skal underrette det valgte medlemmet og varamedlemmene om utfallet av valget.

(2) Valgrådet skal underrette det valgte medlemmet og varamedlemmene om utfallet av valget.

Synet til høyringsinstansane

Høyrings spørsmålet var: Har høyringsinstansen merknader til regelforslaga for preferanseval eller fleirtalsval? 9 av 15 høyringsinstansar hadde merknadar. Dei fleste merknadane handla om spørsmålet om fleirtalsval eller preferanseval. Dette er dekkja i del 1, og desse høyringssvara er difor ikkje tatt med her.

Björgvin bispedømeråd ber om presisering i paragrafen om valmøte for nominasjonskomiteen:

I § 3.1. (2) står det at «Valgrådet skal i samarbeid med kirkevergen ved prostesetet innkalle de leke kirkelig tilsatte i hvert prosti til et møte hvor de leke kirkelig tilsatte velger et medlem og et varamedlem til nominasjonskomiteen for lek kirkelig tilsatte.» Denne ordninga har vore særressurskrevjande og den har møtt mykje motstand blant dei som har ansvar for å gjennomføra den. Vi føreset at dette møtet kan gjennomførast digitalt, noko som vil gjera det reelt mogeleg å få til. For ordens skuld bør dette stå i regelen ved at ein nyttar ei formulering om lag som denne: «... et fysisk eller digitalt møte hvor de leke....».

Vurderinga til Kyrkjerådet

Kyrkjerådet har gått inn for ein valordning med preferanseval, sjå del 1. Kyrkjerådet anbefaler difor regelforslaga for preferanseval, noko som har støtte i høyringa. Fordi Kyrkjerådet tilrår Kyrkjemøtet å gå inn for preferanseval er det paragrafar for preferanseval som er tatt inn i forslag til vedtak.

Det er kome eit konkret forslag til endring av reglane for gjennomføring av preferanseval eller fleirtalsval i høyringa. Bjørgvin bispedømeråd ber om at det blir presisert at valmøte for lek kyrkjeleg tilsette kan gjennomførast digitalt. Dette vil vere forenklande og krevje mindre ressursar og er difor noko Kyrkjerådet støttar. Kyrkjerådet tilrår difor å presisere at det skal kunne gjennomførast eit fysisk eller digitalt møte både ved valmøte for prest og for valmøte for lek kyrkjeleg tilsett.

Fristar

Forslag i høyringsnotatet

Det blir foreslått å endre ein del fristar for å forenkle arbeidet med førebuing av valet. Tilsvarande endringar vil bli foreslått i kirkevalgreglene til Kyrkjemøtet i 2022. Det vil vere fornuftig om det er samsvar mellom reglane ved dei ulike vala, men om reglane som er foreslått her ikkje blir innført for val av sokneråd og val av leke til bispedømeråd og Kyrkjemøtet vil det likevel vere mogleg å handtere ulike fristar.

Nominering

Etter reglane skal valrådet, sende ei oppmoding til prestar og lek kyrkjeleg tilsette om å foreslå kandidatar til vala. I 2019 var fristen for dette 1. januar i valåret. Det er vel få som arbeidet med utsendingar av denne typen i romjula. Det blir difor foreslått å flytte denne fristen til 15. desember i året før valåret. Då kan ein også flytte fristen for å sende inn forslag til kandidatar frå 1. mars til 1. februar. Det vil seie at prestar og lek kyrkjeleg tilsette vil ha om lag 15. dagar kortare frå siste frist for kunngjering til forslaga vil vere sendt inn. Men det vil gi nominasjonskomiteane like lang tid til å arbeide etter at forslaga er kome inn som i 2019. Ut over dette er det ikkje foreslått endringar i ordninga for nominasjon.

Innlevering av listeforslag

I 2019 var fristen for innlevering av listeforslag ved alle val 30. april og fristen for å godkjenne listeforslag fem dagar seinare. Erfaring frå valgjenninga var at dette var for kort tid til å gjennomføre eventuelle forhandlingar om listene og å få handsama listeforslaga i rådet. For å gi betre tid til dette arbeidet blir det foreslått å flytte fristen for innlevering av listeforslag ein månad tidlegare, til 31. mars. Denne fristen vil då bli same dato som ved offentlege val. På grunn av supplerande nominasjon og arbeidet som skal gjerast med trykking av stemmesetlar og

konfigurering av system for digitalt val er det ikkje mogleg å flytte fristen for godkjenning av listeforslag seinare enn den var i 2019. Ut over dette er det ikkje foreslått endringar i ordninga for innlevering av listeforslag frå 2019.

Supplerande nominasjon

Fristen for supplerande nominasjon var 7. juni i 2019. For å ha lister klare i god nok tid til å kunne sette opp det digitale valsystemet blir det foreslått å flytte denne fristen til kl. 12 den 15. mai. Sidan fristen for innlevering av listeforslag også er flytta tidlegare vil det likevel vere lenger tid mellom at listeforslaga blir kjent og at ein må levere forslag om alternative kandidatar. Det blir lagt til grunn at valrådet offentliggjør listeforslaga etter kvart som dei kjem inn. Valrådet avgjer om forslaga til supplerande nominasjon skal godkjennast innan 20. mai valåret. Ut over dette er det ikkje foreslått endringar i ordninga for supplerande nominasjon frå 2019.

Skjæringsdato

Skjæringsdato er den datoen manntalet blir låst og som avgjer kor ein har stemmerett. For val av prest og lek kyrkjeleg tilsett vil det seie at det er tilsettingshøve denne datoen som avgjer om ein har stemmerett som for eksempel prest eller ikkje. Ved valet i 2019 skjæringsdato for prest og lek kyrkjeleg tilsett fastsett til 3. juni 2019³. På grunn av tolking av kirkevalgreglene § 2-9 andre ledd bokstav d og e kunne ein som starta eller slutta i ein jobb likevel bli tatt inn eller ut av manntalet fram til kort tid før valet. Dette viste seg vanskeleg å få til i praksis.

Av omsyn til at det skal vere føreseieleg for veljaren kor ho er registrert og for å forenkle arbeidet med manntalet blir det foreslått å sette ein skjæringsdato for manntalet for prest og lek kyrkjeleg tilsett den 1. juni. Det vil auke sjansen for at dei nødvendige oppdateringane er gjort i manntalet før valet startar 10. august. Eit anna alternativ er å sette datoen til 30. juni, som den er ved val av sokneråd. Det vil gjere kommunikasjonen noko enklare viss det er ein felles skjæringsdato. Men då er det berre månaden juli som er tilgjengeleg for å få oppdatert manntalet. Det blir arbeid med eit felles tilsettregister for Den norske kyrkja, men det er framleis usikkert kor mykje automatisert oppdatering som vil vere på plass før 2023. Sidan mange i sokn og fellesråd vil ha ferie i juli kan ein ikkje rekne med at det vil bli prioritert å oppdatere tilsettregister då. Ved å sette skjæringsdatoen til 1. juni kan ein ha eit oppdatert manntal klart før ein går i ferie, som då vil vere klart til valet startar 10. august. Forslag til ny regel avgrensar endringar som kan gjerast i manntalet til nokre få tilfelle, enten krav om retting av feil, oppdaga feil, klage eller dødsfall.

Synet til høyringsinstansane

Det var to høyringsspørsmål til denne delen.

Nye fristar

Høyringsspørsmål: Har høyringsinstansen merknader til forslaga om nye fristar?

7 bispedømeråd uttrykker støtte til forslaga til nye fristar. Dei andre bispedømeråda har ikkje kommentert på dette punktet. Mellom anna *Hamar bispedømeråd* skriv:

---

³ Brev frå Kyrkerådet til bispedømeråda 20.12.2018.

De nye fristene er basert på erfaringer fra forrige valg og vil ventelig føre til en bedre prosess både når det gjelder informasjon og innsending av forslag til kandidater og innsending av listeforslag.

Stavanger bispedømmeråd skriv:

Nye fristar for valet verkar fornuftig og fører til ein betre prosess. Det styrkar administrasjonen av valet dersom det blir samsvar mellom fristane for dei ulike vala. Det styrker også valet om ein brukar dei same fristane som det offentlege valet.

Bønnelista støttar også forslag til nye fristar.

Bjørgvin bispedømmeråd skriv:

Fristen om å senda inn forslag til kandidatar er foreslått flytta frå 1. mars til 1. februar. Melding til dei tilsette om dette skal sendast ut innan 15. desember. Det er knapp tid, men vil truleg vera mogeleg å gjennomføra.

Den norske kyrkjas ungdomsutval peikar på at fristane bør vere dei same for alle dei ulike vala. Det same gjer Nidaros bispedømmeråd.

Skjæringsdato

Høyrings spørsmål: Har høyringsinstansen merknader til forslaget om skjæringsdato?

Agder og Telemark, Hamar, Sør-Hålogaland og Tunsberg bispedømmeråd støttar forslag til skjæringsdato og skriv:

Skjæringsdatoen for endringer i manntallet bør være 1. juni og ikke 30. juni, slik at det er mulig for fellesråd og bispedømmer å oppdatere manntallet før ferien og senest før valget starter 10. august.

Stavanger bispedømmeråd støttar også forslaget.

Bjørgvin bispedømmeråd skriv:

Skjæringsdato 1. juni kan virka urimeleg på dei som sluttar eller tek til i ny stilling mellom 1. juni og valdagen, men er ein fordel for dei som har ansvar for å gjennomføra valet.

Borg bispedømmeråd skriv:

Av hensyn til at det skal være forutsigbart for velgeren hvor vedkommende er registrert og for å forenkle arbeidet med manntallet bør skjæringsdato for manntallet for prest og lek kirkelig tilsatt settes til 1. juni og ikke 30. juni. Det vil øke sjansen for at de nødvendige opplysningene er gjort i manntallet før man går ut i ferie og før valget starter 10 august. Det bør vurderes om prester og lek kirkelig tilsatte som har sagt opp og fratrer sin stilling i tiden mellom 1. juni og 10. august bør tas ut av manntallet før den 1. juni siden de pga. oppsigelsestiden befinner seg i manntallet når skjæringspunktet inntreffer.

Den norske kyrkjas ungdomsutval skriv:

Forslag til skjæringsdato 1. juni er tilrådeleg. Det bør leggjast til eit unntak om retting i manntal ved flytting av prest og lek tilsett mellom ulike bispedømer, og for studentar i ny jobb. Dette for å sikra at studentar som byrjar i jobb etter utdanning får stemmerett ved val i det bispedøme dei skal arbeida i. Det vil vere vanskeleg å forhandsrøyste på prest eller lek kyrkjeleg tilsett etter flytting mellom bispedømer.

Presteforeningen er også opptatt av endringar etter 1. juni og skriv:

Det kan diskuteres om ikke prester og lek kirkelig tilsatte som har sagt opp sine stillinger og fratrer i tidsrommet mellom 1. juni og 10. august bør tas ut av manntallet. Med unntak av oppsigelser i prøvetid, vil disse arbeidstakerne være i oppsigelsestiden når skjæringsdatoen inntreffer.

Møre bispedømmeråd skriv:

Møre bispedømmeråd ser at det er utfordringar knytt til kvalitetssikring av valmanntalet i feriemånaden juli, men vil likevel av pedagogiske grunnar leggje til grunn samme skjæringsdato som ved soknerådsvalet. Bispedømmerådet går difor imot tilrådinga frå kyrkjerådet og går inn for at skjæringsdato for manntalet blir lagt til 30 juni.

Lederne har forslag til ein presisering av paragrafen:

Det vises til Forslag til regler for §§ 2- 1 (3), 2-2 (2) og 2-3 (3), samt 2-3 (4). Hvilket valg vil en som tilsettes som prest eller lek kirkelig ansatt f.eks. den 1. juli kunne avgi stemme? Bør tydeliggjøres i 2-3 (4).

Vurderinga til Kyrkjerådet

Det er gjennomgåande støtte til forslag til fristar og desse vert difor foreslått som dei var i høyringsnotatet. Spørsmålet om ein også kan få same fristar ved dei andre vala vil vere opp til Kyrkjemøtet å avgjere i 2022 når resten av reglane for kyrkjeval skal bli vedtekne.

Borg bispedømmeråd, Den norske kyrkjas ungdomsutval og Presteforeningen ønsker unntak frå skjæringsdatoen 1. juni. Det er omsyn som tilseier at ein bør opne for unntak her, så flest mogleg får stemme i den kategorien som er rett på valdagen. Men det er fleire grunnar til at ein skjæringsdato utan unntak vil vere det beste. For det første er prosessen med å få fastett manntal for prest og lek kyrkjeleg tilsett komplisert i utgangspunktet. Det er fleire ulike system og organ som må snakke saman for å få det på plass. Det er difor ikkje ønska med meir kompleksitet i dette arbeidet. Nokon vil kanskje ha sagt opp i god tid og vere registrerte i systemet, medan andre har kort oppseiingstid og vil vere vanskeleg å få retta i tide. Det er framleis uklart kor mykje integrasjon det vil vere mogleg å få til mot fellesråda sine lønssystem, og det kan difor hende at alle oppdateringar av tilsette i fellesråd vil måtte bli gjort manuelt. Det vil difor vere vanskeleg å få gjort dette etter 1. juni.

Det å flytte folk etter skjæringsdatoen inneber ein risiko for at nokon får stemmerett to stader, eller at nokon ikkje får stemmerett ved noko val. Ein «hard» skjæringsdato vil også vere meir pedagogisk. Ein tilnærma unntaksfri skjæringsdato er mykje enklare å forklare for dei som arbeider med val og for veljarane. Det å måtte stemme i «feil» bispedøme vil ikkje vere noko praktisk problem når valet er heildigitalt. Også

ved val av leke til bispedømeråd og Kyrkjemøtet vil ein kunne førehandsstemme digitalt. Systemet vil ha ein funksjon der bispedømeråda og Kyrkjerådet kan rette faktiske feil etter skjæringsdatoen.

Det er også verdt å merke seg her at i dei fleste tilfelle vil det vere mogleg å stille til val i sin nye kategori, sjølv om ein blir tilsett eller sluttar etter skjæringsdatoen. Mellom anna har kirkevalgreglene § 3-2 (3) ei føresegn om at ein er valbar som lek viss ein ikkje har ein stilling på valdagen som gjer at ein er utelukka. Det betyr at ein prest som går av med pensjon 1. august vil ha stemmerett som prest, men vil kunne stille til val som lek på grunnlag av kirkevalgreglene § 3-2 (3).

Lederene foreslår å presisere kva val personar som ikkje kan stemme som prest eller lek kyrkjeleg tilsett kan stemme ved. Dei som ikkje har stemmerett som prest eller lek kyrkjeleg tilsett vil ha stemmerett som lek. Det er ikkje naturleg å ta dette inn i sjølve paragrafen, men det vil bli presisert i rettleiingsmateriell.

Andre paragrafar

Forslag i høyringsnotatet

I §§ 2-1 og 2-2 er det tatt inn krav om medlemsskap i Den norske kyrkja for å ha stemmerett ved val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. Dette følger allereie av anna regelverk, jf. trossamfunnsloven § 13 andre ledd, og er tatt inn her av pedagogiske omsyn.

I forslag til § 2-3 første ledd er det endra så det er Kyrkjerådet, i samarbeid med bispedømerådet, som er ansvarleg for manntal. Tidlegare var det bispedømerådet som hadde ansvar for dette. Grunnen til denne endringa er at med eit nasjonalt register over tilsette og digitalt val er det føremålstenleg at Kyrkjerådet har ansvaret for manntalet. Prestar som ikkje er tilsett i Den norske kyrkja er ikkje registrert i eit register over tilsette og difor det er naturleg at det er bispedømeråda som er ansvarlege for å ha oversikt over desse. Sidan Kyrkjerådet og bispedømeråda begge må bidra til arbeidet med manntalet er det naturleg at regelen fastset eit samarbeid.

I § 2-7 er det gjort nokre endringar i reglane for fritak frå val. Dette er regulert i kirkeordningen § 24 tredje ledd, jf. § 9 fjerde ledd og er tatt med her av pedagogiske omsyn:

§ 2-7 Rett til å kreve fritak fra valg

- (1) Rett til å kreve seg fritatt for valg som prest eller lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten.
- (2) Slik erklæring må settes frem innen den frist bispedømmerådet setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.

I forslag til §§ 3-2 andre ledd bokstav d og 3-3 tredje ledd er det tatt inn ei presisering av at underskrifter kan vere skanna. Dette var eit spørsmål som kom opp ved valg gjennomføringa i 2019, og det blei då gitt rettleiing om at skanna underskrifter kunne godkjennast.

I § 7-4 er det tatt inn endringar i andre forskrifter. Her kan det kome mindre tekniske endringar seinare i prosessen som må rettast i samband med at ein vedtar desse nye reglane.

Synet til høyringsinstansane

Det var fleire bispedømmeråd som hadde merknadar til paragrafane som slår fast kven som har stemmerett som prest og lek kyrkjeleg tilsett.

Agder og Telemark bispedømmeråd skriv:

I §§ 2-1 og 2-2 punkt C foreslår vi at teksten blir endret fra «15 timer i uken» til «40 prosent stilling». Bakgrunnen er at hel stilling i en jobb som inkluderer fast helgearbeid, utgjør en arbeidsuke på 35,5 timer. Ansatte i 40 prosents stilling med fast helgearbeid vil ikke ha stemmerett etter dagens valgeregler. Deres arbeidsuke utgjør 14,2 timer. En annen kirkelig tilsatt med 37,5 timers arbeidsuke i hel stilling, vil ha en arbeidsuke på 15 timer i en 40 prosents stilling. Dermed vil sistnevnte gruppe ha stemmerett. Denne forskjellen er uheldig og kan unngås ved å endre reglene slik at tilsatte med minst 40 prosents stilling får stemmerett.

Bjergvin bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Hamar bispedømmeråd, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd støttar dette forslaget. Det vil seie at 9 av 11 bispedømmeråd støttar å endre frå 15 timar til 40 prosent.

Stavanger bispedømmeråd skriv:

Det er vanleg i kyrkja å bruka stillingstittel «lek kyrkjeleg tilsett». Det vil i fleire høve ikkje passa, då det er fleire stillingar som er vigsla. Dette gjeld diakonar, kateketar, kantorar og prestar som arbeider i administrative stillingar. Dei er då ikkje reint «leke tilsette», men «vigsla tilsette». Reglane tar ikkje høgde for dette og derfor er omgrepet «lek tilsette» ikkje dekkande. Dagens omgrep er dels misvisande og kan tolkast som ei rangering av ulike tilsette. Stavanger bispedømmeråd foreslår at ein nå nyttar høvet til å ta «lek» ut av forskrifta og brukar omgrepet «kyrkelege tilsett» i staden. Dette blir avgrensa frå prestane gjennom at dei har eit eige val.

Lederne skriv:

Ansattes innflytelse eller medvirkning ser ikke ut til å endres gjennom forslaget til nye valgeregler. Lederne bemerker at det er mer enn 4 ganger flere lek kirkelig ansatte enn ansatte prester uten at dette gjenspeiles i representasjonen i bispedømmeråd eller kirkemøtet.

Vurderinga til Kyrkjerådet

Sidan 9 av 11 bispedømmeråd ønsker ei endring frå 15 timar til 40 prosent som grense for om ein har stemmerett som prest eller lek kyrkjeleg tilsett tilrår Kyrkjerådet å gå inn for denne endringa. Det er også ei endring som er teknisk mogleg å gjennomføre. Desse endringane er tatt inn i forslag til vedtak.

Stavanger bispedømmeråd sitt forslag om å endre frå lek kyrkjeleg tilsett til kyrkjeleg tilsett er vurdert å vere utanfor dei endringane det er mogleg å gjere i denne omgang.

Omgrepet «lek kyrkjeleg tilsett» er fastsett i kyrkjeordninga. I samband med ny kyrkjeleg organisering blir det sett på korleis representasjon av prestar og andre kyrkjelege tilsette skal løysast i framtida, og dette er eit spørsmål som er naturleg å ta der. Det same gjeld *Lederne* si påpeiking av at det er fire gonger fleire leke kyrkjelege tilsette enn prestar.

Økonomiske og administrative konsekvensar

Det er gjort avtale med leverandør av eit system for digital førehandsstemming. I samband med kjøp av dette systemet er det tatt inn opsjonar for valgjennomføring og valoppgjær for val av prest og lek kyrkjeleg tilsett. Det vil vere noko ekstra kostnad for å ta i bruk desse opsjonane, men det er vurdert å totalt sett vere billegare enn det det kostar å handtere desse vala i bispedøma i dag. Å få det digitale valsystemet til å handtere val av prest og lek kyrkjeleg tilsett vil krevje noko ekstra konfigurering og oppfølging.

Heildigitalt val vil spare arbeid på bispedømekontora, særleg med teljing av stemmesetlar. Det vil også spare pengar på utsending av materiell og innsending av stemmesetlar. Bispedøma må likevel ha beredskap for å kunne bemanne opp valarbeidet raskt viss det viser seg at ein må gjennomføre val av prest og lek kyrkjeleg tilsett som postval.